

Nejvyšší soud

VÝBĚR rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro justiční praxi

Ročník: XXXII

3
2026

Výběr rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro justiční praxi

Výběr rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro justiční praxi je připravován v kolektivu soudců Nejvyššího soudu, vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva a pracovníků z oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu a má za cíl zvýšit povědomí odborné právní veřejnosti o aktuálních a konečných rozhodnutích Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Ve snaze o maximální informovanost jsou skutkový stav a řízení u vnitrostátních soudů shrnuty stručně tak, aby měl čtenář dobrý přehled o základních důvodech stížnosti. Důraz je kladen na pečlivý výběr nejpodstatnějších částí odůvodnění rozhodnutí, které jsou předloženy. Autorské komentáře, zpracované většinou soudci Nejvyššího soudu, vystihují přínos daného rozhodnutí pro české právní prostředí, odkazy na články Úmluvy a příslušná dotčená ustanovení národního práva spolu s uvedením klíčových slov zvyšují odbornou hodnotu periodika.

Redakční rada:

Předseda: JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.
Členové: Mgr. Petr Konůpka; JUDr. Ivo Kouřil; Mgr. Aleš Pavel; JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D.; JUDr. Vít A. Schorm; JUDr. Pavel Simon; JUDr. Milada Šámalová; doc. Mgr. et Mgr. Katarína Šipulová, Ph.D., Mst.; JUDr. Petr Škvain, Ph.D.; JUDr. Robert Waltr
Adresa redakce: Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: podatelna@nsoud.cz

Ročník XXXII, číslo 3/2026
ISSN 1214-3839, MK ČR E 1200

Vzor citace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva:

- rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 7. 2013, Kummer proti České republice, č. 32133/11
- rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 15. 12. 2011, Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království, č. 26766/05 a 22228/06, bod 118

OBSAH

Úvodník Výběru rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro justiční praxi č. 3/2026	... 4
Rozsudek ve věci B. M. proti Španělsku, stížnost č. 25893/23	... 7
Rozsudek ve věci Gondert proti Německu, stížnost č. 34701/21	... 14
Rozsudek ve věci Helme proti Estonsku, stížnost č. 3023/22	... 19
Rozsudek ve věci Mortensen proti Dánsku, stížnosti č. 16756/24	... 31

ÚVODNÍK

VÝBĚRU ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU

PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI

Č. 3/2026

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

i tentokrát vám nad rámec komentovaných překladů rozsudků Soudu přinášíme několik úvodních slov, v nichž upozorňujeme na jeho další významná rozhodnutí, která se do tohoto čísla Výběru nevešla. Vaši pozornost by mohlo upoutat některé z rozhodnutí proti České republice s rodinně-právní tematikou vydaných v první polovině roku 2026. Soud se v nich zabýval rozhodováním soudů o svěření dítěte do péče, včetně svěření do péče jednoho z prarodičů, právem otce na styk s dětmi v případě svěření do výlučné péče matky či právem dítěte znát svůj biologický původ. Poslední z přehledu rozhodnutí proti České republice se věnuje zásahu do práva na svobodu projevu v důsledku zadržení novinářky policií v průběhu protestní akce. Na závěr připojujeme jeden ze zahraničních rozsudků vedený proti Lotyšsku, v němž se Soud zabýval procesním rozměrem práva na rodinný život a potřebou rychlého rozhodování v otázkách prozatímní úpravy styku dítěte s tzv. sociálním rodičem.

V rozsudku ve věci **Novák proti České republice** (ze dne 9. 4. 2026, č. 6656/24) Soud shledal porušení čl. 8 Úmluvy v důsledku **selhání vnitrostátních orgánů při ochraně** stěžovatelova práva na respektování **rodinného života po protiprávním přemístění dětí matkou** do 200 km vzdáleného města. Stěžovatel podal návrhy na předběžná opatření, jimiž se domáhal návratu dětí a jejich prozatímního svěření do své péče. Soudy však jeho návrhy zamítly s tím, že děti nejsou bezprostředně ohroženy a situaci je třeba řešit až v řízení o věci samé. Odvolací soud následně v meritorním rozhodnutí svěřil děti do výlučné péče matky a styk s otcem výrazně omezil s odůvodněním, že si děti v novém bydlišti za uplynulých osm měsíců zvykly a velká vzdálenost střídavou péčí znemožňuje.

Soud vnitrostátním orgánům vytkl, že nenastolily spravedlivou rovnováhu mezi zájmy účastníků, neboť připustily, aby budoucí vztahy mezi otcem a dětmi byly určeny jednostranným zásahem matky a plynutím času. Zamítnutí předběžných opatření s odkazem na nedostatečnou naléhavost nebralo v úvahu, že se poměry zásadně změnily právě v důsledku protiprávního jednání matky a že v dané době neexistovalo vykonatelné rozhodnutí o péči. Řešení situace bylo odsunuto až do meritorního řízení, čímž se možnost stěžovatele získat děti do péče stala pouze teoretickou. Matčino jednání bylo navíc *ex post* legitimizováno pozdějším rozhodnutím o nahrazení souhlasu s přemístěním dětí.

Štrasburský soud tak znovu potvrdil, že vnitrostátní orgány musí v rodinně-právních věcech postupovat s nejvyšší urgencí a přijmout všechna opatření, která jsou za daných okolností přiměřená k zachování vazeb s oběma rodiči, případně i k obnovení stavu před protiprávním zásahem, a to alespoň do konečného rozhodnutí ve věci. Budoucí podoba rodinných vztahů totiž nesmí být určována pouhým plynutím času ani svévolným jednáním jednoho z rodičů. Stejně tak platí, že protiprávně vytvořený stav by neměl být bez dalšího zhojen ve prospěch toho, kdo jej způsobil.

Vedle uvedeného rozsudku vydal Soud v daném období v oblasti **rodinného práva** ještě tři další rozhodnutí, v nichž postup českých soudů obstál. Ve věci **Tůma proti České republice** (ze dne

29. 1. 2026, č. 1422/24) konstatoval, že rozhodnutí **svěřit dítě do péče babičky namísto otce** nezasáhlo nepřiměřeně do práva otce na rodinný život – soudy rozhodovaly v citlivém období dítěte krátce po úmrtí matky a vycházely z jasně a dlouhodobě vyjadřovaného postoje nezletilé, která již byla dostatečně vyspělá k vyjádření vlastního názoru.

Ve věci **Münster proti České republice** (ze dne 18. 3. 2026, č. 17290/23) štrasburský soud shledal, že vnitrostátní orgány využily téměř všechny dostupné právní nástroje předvídané českým právem k **zajištění styku otce s dítětem** a zohlednily nejen opakovaně vyjadřovaný názor dítěte, ale i jeho vztah k otci a jeho zjištěný křehký duševní stav podložený znaleckým posudkem. Současně však Soud upozornil, že nezletilý byl v projednávané věci opakovaně a v krátkých intervalech vyslechnut a podroben odbornému vyšetření, což pravděpodobně přispělo k jeho stresu a následnému odmítání dalších vyšetření. Vnitrostátní orgány proto musí postupovat koordinovaně, umírněně a přiměřeně, zejména pokud probíhá souběžně více řízení, která se dítěte týkají. Musí usilovat o to, aby dítě nebylo nadměrně vystavováno situacím, které může vnímat jako stresující či traumatizující.

Do třetice, v rozhodnutí ve věci **P. S. D. proti České republice** (ze dne 13. 5. 2026, č. 19260/24) se Soud zabýval otázkou **práva dítěte znát svůj biologický původ**. Dítě se narodilo za trvání manželství, proto byl jako matrikový otec zapsán manžel jeho matky. Následně jiný muž, který se označoval za biologického otce dítěte, podal návrh na určení příbuzenství a přiznání styku s dítětem. Soudy mu nevyhověly. Dle štrasburského soudu české soudy vycházely z důkladného posouzení rodinné situace a správně měly za to, že je v nejlepším zájmu dítěte, aby nebylo konfrontováno s otázkou svého původu. Existovalo totiž riziko, že by určení biologického otcovství proti vůli právních rodičů mohlo destabilizovat rodinu, a vést tak k ohrožení řádného vývoje dítěte, které by ztratilo stabilní a harmonické prostředí.

Jiné oblasti se pak dotýká věc **Tožicková proti České republice** (ze dne 28. 5. 2026, č. 21512/23), v němž štrasburský soud řešil **zajištění novinářky policií**. Věcí se zabýval **pohledem práva na svobodu projevu**. Stěžovatelka zaznamenávala průběh protestu proti těžbě uhlí, při kterém část protestujících neoprávněně vnikla do lomu. Stěžovatelka je tam následovala. Policisté po marné výzvě k opuštění prostoru začali protestující zajišťovat. Stěžovatelka dokumentovala postup policie. Výzvu policistů k opuštění místa odmítla. Policisté jí proto také zajistili a zakázali natáčet dění. Stěžovatelka proti výzvě, zajištění a zákazu pořizovat záznamy podala zásahovou žalobu. Správní soudy označily jako nezákonný první a třetí zásah, nikoliv však zajištění. Byť soudy shledaly výzvu zpětně nezákonnou, uvedly, že to nic nemění na tom, že se dopustila přestupku neuposlechnutí výzvy úřední osoby při výkonu pravomoci. To je zákonným důvodem omezení na svobodě.

Soud nicméně konstatoval, že vnitrostátní orgány měly posoudit nezbytnost zajištění stěžovatelky ve světle individuálních okolností. Připomněl, že shromažďování informací tvoří přípravný krok novinářské práce a je nedílnou a chráněnou součástí svobody tisku. Policisté zajištěním stěžovatelce znemožnili sledovat události a shromažďovat informace nezbytné pro její činnost. Zajištění tak zasáhlo do její svobody projevu chráněné čl. 10 Úmluvy. Dle Soudu sice zajištění mělo zákonný základ, sledovalo legitimní cíl, avšak nebylo nezbytné v demokratické společnosti. Soud shledal, že se opíralo pouze o odmítnutí uposlechnout výzvu. Policisté ale měli zvážit přijetí jiných opatření, a to s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem; především k chování stěžovatelky, jejímu postavení novinářky a dopadu opatření na výkon její svobody projevu. Současně odůvodnění rozhodnutí soudů postrádalo vyvážení zájmu zajistit respektování výzvy, potažmo zachování veřejného pořádku na straně jedné, a zvláštní úlohy, kterou stěžovatelka plnila jako novinářka, a právem veřejnosti přijímat informace o záležitostech veřejného zájmu na straně druhé. Soudy sice při posuzování přiměřenosti výzvy zohlednily, že stěžovatelka byla na místě jako novinářka, byla takto viditelně označena, pasivně sledovala události, resp. držela se stranou od protestujících, neúčastnila se rozbrojů, které vyvolali, a nebránila práci policie, totéž ale neučinily ve vztahu k zajištění.

Ve výsledku proto zajištění stěžovatelky neodpovídalo naléhavé společenské potřebě, a nelze jej považovat za nezbytné v demokratické společnosti. Soud proto shledal porušení čl. 10 Úmluvy. Ačkoli ve věci rozhodovaly správní soudy, rozsudek může být relevantní i pro civilní soudy rozhodující o náhradě škody.

V rozsudku **M. K. proti Lotyšsku** (ze dne 3. 7. 2025, č. 26035/23) se Soud zabýval **procesním rozměrem práva na rodinný život** ve smyslu čl. 8 Úmluvy, a to v otázce úpravy styku tzv. **sociálního rodiče** s nezletilým dítětem. Soud posuzoval případ stěžovatelky, jejíž dlouholetá partnerka porodila v roce 2016 dítě počaté prostřednictvím umělého oplodnění. Ženy žily ve společné domácnosti a o dítě pečovaly společně až do necelých šesti let jeho věku, kdy se vzájemný vztah žen rozpadl. Stěžovatelka v důsledku této skutečnosti ztratila kontakt s dítětem, které vnímala jako své vlastní. Obdobně také dítě považovalo stěžovatelku za jednoho z rodičů. Stěžovatelka se před lotyšskými soudy domáhala úpravy styku s dítětem, včetně návrhu na vydání předběžného opatření, jež by prozatímně upravilo podmínky kontaktu. Řízení však bylo poznamenáno značnými průtahy, které vedly k faktickému oslabení vazeb mezi stěžovatelkou (sociální matkou) a dítětem.

Soud se musel vypořádat s posouzením, zda selhání vnitrostátních orgánů včas projednat a rozhodnout o prozatímní úpravě styku stěžovatelky s dítětem představuje porušení pozitivních závazků státu k ochraně práva na rodinný život ve smyslu čl. 8 Úmluvy. Dospěl k závěru, že vnitrostátní orgány pochybily, když otázku prozatímní úpravy styku řádně neprojednaly a nezajistily v řízení nezbytnou rychlost navzdory potřebě zachovat silné rodinné pouto, a to zvláště s ohledem na nízký věk dítěte a jeho citové potřeby. Zdůraznil, že vnitrostátní orgány jsou povinny posuzovat takové případy s náležitou péčí a při důsledném zohlednění všech dotčených zájmů, především nejlepšího zájmu dítěte, ale i práv biologické matky. Vyzdvihl, že vnitrostátní orgány, aby dostály svým závazkům v rovině procesní ochrany práva na rodinný život, nesmí opomenout význam plynutí času; to může totiž v obdobných případech vyústit ve „faktické vyřešení věci“ v podobě oslabení, či dokonce rozpadu rodinných vazeb.

Paralelu k tomuto rozsudku lze spatřovat v usnesení **Ústavního soudu** ze dne 26. 8. 2025, **sp. zn. II. ÚS 1721/25**, které se týkalo skutkově velmi obdobného případu, tj. práva tzv. sociální matky na styk s nezletilým dítětem své dřívější partnerky, na jehož výchově a péči se několik let podílela a mezi nimiž v důsledku toho vzniklo silné citové pouto. Zatímco lotyšské orgány nezajistily včasnou ochranu rodinných vazeb, české soudy prozatímní styk s dítětem stěžovatelce zajistily, a to v relativně krátkém časovém horizontu. Následně jí bylo přiznáno právo na styk s dítětem meritorním rozhodnutím. Právě s ohledem na rychlý postup obecných soudů při rozhodování o úpravě styku stěžovatelky s dítětem Ústavní soud stížnost v tomto případě odmítl. Obě rozhodnutí však shodně akcentují rychlost projednání a předběžnou úpravu styku s nezletilým jako klíčové komponenty práva na rodinný život.

(zpracovali: Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva a oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu)

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
PRVNÍ SEKCE
6. 11. 2025
VĚC B. M. PROTI ŠPANĚLSKU
(rozsudek ve věci B. M. proti Španělsku, stížnost č. 25893/23)

Požadavky na řízení o nedobrovolné hospitalizaci ve zdravotnickém zařízení a příslušné procesní záruky

Dotčené články Úmluvy:

čl. 5 odst. 1 písm. e)

Odkazy na českou právní úpravu:

§ 104 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

§ 28 zákona č. 372/2022 Sb., o zdravotních službách

§ 38 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2022 Sb., o zdravotních službách

§ 69 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Klíčová slova:

duševně nemocné osoby – právní pomoc – procesní záruky – respektování soukromého života – řízení o přípustnosti převzetí do ústavu zdravotní péče – spravedlivé projednání – ústní projednání – zastoupení účastníků řízení – zbavení svobody

Autorský komentář

Rozsudek se zabývá právně i skutkově velmi významnou problematikou nedobrovolné hospitalizace pacientů ve zdravotnických zařízeních, která je pro naši vnitrostátní praxi navzdory jinak relativně uspokojivému stavu ochrany základních práv v České republice jednou z oblastí, kde nadále mohou vznikat nedostatky a na kterou má i v současné době smysl se hlouběji zaměřit.

Česká právní úprava stanoví nejen podmínky, za nichž je v obdobných případech přípustná nedobrovolná hospitalizace, ale také požadavek na právní zastoupení osob, které se v takové situaci ocitnou, ať už prostřednictvím zmocněnce či opatrovníka.

Případné nedostatky v české praxi proto neleží primárně v samotné právní úpravě, nýbrž spíše v její aplikaci v každodenní praxi. I kdyby se jednalo pouze o ojedinělé případy, jejich existence nijak nesnižuje jejich význam ani potřebu další kultivace a sjednocování postupů při umísťování pacientů do zdravotnických zařízení bez jejich souhlasu.

Především je nutno poukázat na úpravu obsaženou v § 104 až 106 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, která jednoznačně stanoví, že převzetí osoby do zdravotnického zařízení bez jejího souhlasu, jakož i její držení bez souhlasu, je možné pouze ze zákonem stanovených důvodů a jako opatření *ultima ratio*. Poskytovatel zdravotních služeb je povinen takové převzetí oznámit soudu ve lhůtě 24 hodin, přičemž soud o věci rozhoduje do sedmi dnů. Současně musí být pacient bez zbytečného odkladu poučen o svém právním postavení, důvodech přijatého opatření i o dostupných prostředcích právní ochrany, včetně práva zvolit si zmocněnce nebo důvěrníka.

Dále je třeba připomenout, že podle § 28 zákona č. 372/2013 Sb., o zdravotních službách, lze zdravotní služby zásadně poskytovat pouze se svobodným a informovaným souhlasem pacienta. Relevantní výjimku představuje § 38 odst. 1 písm. b), který upravuje podmínky hospitalizace a poskytování zdravotních služeb bez souhlasu, jakož i případné použití omezovacích prostředků.

K nedobrovolné hospitalizaci může dojít tehdy, pokud pacient bezprostředně a závažně ohrožuje sebe nebo své okolí a zároveň jeví známky duševní poruchy, takovou poruchou trpí nebo je pod vlivem návykové látky. Slovo bezprostředně pak nemá primárně časový, ale kauzální význam. Vyjadřuje tak požadavek, aby každé omezení osobní svobody v podobě hospitalizace bez souhlasu (zdravotnické detence) bylo bezprostředně propojeno s konkrétním ohrožením života nebo zdraví. Soud pak musí rozhodnout, zda je omezení osobní svobody přiměřené tomuto konkrétnímu ohrožení, toto rozhodnutí je bez bezprostředního propojení omezení a ohrožení jen s obtížemi představitelné (viz. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2024, sp. zn. 24 Cdo 2368/2024, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 38/2025).

Ani tyto skutečnosti však samy o sobě nepostačují – opatření musí být současně nezbytné v tom smyslu, že hrozbu nelze odvrátit jiným, méně invazivním způsobem.

Je přitom realitou, že ačkoliv osobám v situaci nedobrovolné psychiatrické hospitalizace náleží podle právní úpravy právní pomoc, její praktické naplnění může být problematické. Jinými slovy, samotná existence právního zástupce nemusí vždy vést k efektivní ochraně práv a zájmů dotčené osoby. V praxi se lze totiž nejspíše setkat i s případy, kdy si pacient ani není vědom toho, že o jeho hospitalizaci rozhoduje soud, ani že má možnost se na něj obrátit¹. Právě praktická ochrana práv osob omezených na osobní svobodě ve zdravotnických zařízeních tak patrně představuje oblast, v níž vnitrostátní praxe může vykazovat dlouhodobější a systémovější nedostatky.

Předmětný rozsudek proto může být inspirativní nejen pro právnickou veřejnost, ale i pro samotná zdravotnická zařízení, včetně psychiatrických nemocnic, jež jsou nuceny v každodenní praxi vyvažovat mezi účelem nedobrovolné hospitalizace a požadavkem plného respektu k právům pacientů.

(JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D., a Mgr. Bc. Jan Bena)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatel byl v roce 2021 po verbálním konfliktu na pracovišti převezen policií na pohotovost a následně nedobrovolně hospitalizován v psychiatrické nemocnici, neboť se u něj podle lékařské zprávy projevovala agrese a nedůvěra vůči okolí. V nemocnici, kde byl stěžovatel omezen na svobodě a byla mu podána medikace, již od svého přijetí opakovaně žádal o kontakt s právním zástupcem a psychiatrická nemocnice o hospitalizaci informovala vnitrostátní soud.

Ten provedl online jednání, během kterého stěžovatel nebyl právně zastoupen, přičemž vnitrostátní soud v rámci svého jednání vycházel z podkladů, které obsahovaly stručný záznam o vyjádření stěžovatele a krátký lékařský posudek soudního znalce. Tento posudek pouze zopakoval předběžnou diagnózu a konstatoval potřebu hospitalizace stěžovatele za účelem další diagnostiky a léčby. Na tomto základě soud hospitalizaci schválil, aniž by podrobněji odůvodnil nezbytnost a proporcionalitu opatření.

¹ Srov. např. DURAJOVÁ, Zuzana a STŘÍTESKÝ, Matěj. Psychiatrické detence a řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalšího držení – postřehy z praxe Kanceláře veřejného ochránce práv. Soudce, 2023, č. 4.

Z nemocnice byl stěžovatel propuštěn po necelých dvou týdnech. Následně podal opravné prostředky, v nichž namítal zejména absenci právního zastoupení při soudním jednání a nedostatečné odůvodnění rozhodnutí o jeho hospitalizaci. Odvolací soud jeho odvolání zamítl s poukazem na to, že stěžovatel výslovně nepožádal o účast advokáta a že hospitalizace již skončila. Ústavní stížnost pak byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

Před Soudem stěžovatel namítal, že jeho zbavení osobní svobody nebylo možné považovat za zákonné ve smyslu čl. 5 Úmluvy, neboť nebyla dodržena vnitrostátní procesní pravidla a chyběly účinné záruky proti svévoli.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

II. NAMÍTANÉ PORUŠENÍ ČL. 5 ÚMLUVY

31. Stěžovatel namítal, že zbavení jeho osobní svobody nebylo zákonné ani neproběhlo v souladu s řízením stanoveným zákonem ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy, jehož znění je následující:

„1. Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem:

(...)

e) zákonné držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků“

(...)

B. K věci samé

(...)

2. Posouzení Soudu

(a) Obecné zásady

38. Každé zbavení osobní svobody musí kromě toho, že spadá pod jednu z výjimek uvedených v písm. a) až f) čl. 5 odst. 1, být rovněž „zákonné“. Je-li „zákonnost“ zbavení svobody, včetně otázky, zda bylo dodrženo „řízení stanovené zákonem“, zpochybněna, Úmluva v zásadě odkazuje na vnitrostátní právo a ukládá povinnost řídit se hmotněprávními i procesními pravidly tohoto práva (viz rozsudek velkého senátu ze dne 1. 6. 2021, Denis a Irvine proti Belgii, č. 62819/17 a 63921/17, bod 125).

39. Ačkoliv je v první řadě na vnitrostátních orgánech, zejména soudech, aby vykládaly a aplikovaly vnitrostátní právo, nedodržení vnitrostátního práva představuje podle čl. 5 odst. 1 porušení Úmluvy, a Soud proto může a má přezkoumat, zda toto právo bylo dodrženo [viz rozsudek velkého senátu ze dne 9. 7. 2009, Mooren proti Německu, č. 11364/03, bod 73, s dalšími odkazy; a rozsudek ze dne 19. 2. 2015, M. S. proti Chorvatsku (č. 2), č. 75450/12, bod 141].

40. Kromě souladu s vnitrostátním právem čl. 5 odst. 1 vyžaduje, aby jakékoliv zbavení osobní svobody bylo v souladu s účelem ochrany jednotlivce proti svévoli (viz, kromě dalších nedávných

zdrojů, rozsudek velkého senátu ze dne 31. 1. 2019, Rooman proti Belgii, č. 18052/11, bod 190; a Denis a Irvine, cit. výše, bod 129).

41. Zbavení osobní svobody, které je svévolné, nemůže být slučitelné s čl. 5 odst. 1 a pojem „svévole“ v tomto kontextu přesahuje pouhý nesoulad s vnitrostátním právem. Z toho plyne, že zbavení osobní svobody, které je podle vnitrostátního práva zákonné, může být přesto svévolné, a tudíž v rozporu s Úmluvou (viz Mooren, cit. výše, bod 77; a rozsudek velkého senátu ze dne 29. 1. 2008, Saadi proti Spojenému království, č. 13229/03, bod 67).

42. Pokud jde o to, jaké typy jednání vnitrostátních orgánů mohou pro účely čl. 5 odst. 1 představovat „svévůli“, klíčové zásady byly vypracovány na základě jednotlivých případů. Z judikatury dále vyplývá, že pojem svévole v kontextu čl. 5 se do určité míry liší v závislosti na druhu dotčeného zbavení osobní svobody. Jednou z obecných zásad ustálených v judikatuře je, že zbavení osobní svobody bude „svévolné“ tehdy, pokud navzdory souladu s literou vnitrostátního práva existovaly ze strany vnitrostátních orgánů známky zlé víry nebo klamu, anebo pokud orgány opomenuly příslušnou právní úpravu správně použít [viz rozsudek velkého senátu ze dne 22. 10. 2018, S., V. a A. proti Dánsku, č. 35553/12 a 2 další, body 75–76; a M. S. proti Chorvatsku (č. 2), cit. výše, bod 142].

43. V kontextu písm. b), d) a e) Soud již potvrdil, že pojem svévole zahrnuje rovněž posouzení, zda bylo zbavení osobní svobody nezbytné k dosažení sledovaného cíle. Zbavení osobní svobody jednotlivce je natolik závažným opatřením, že je odůvodněné pouze jako krajní prostředek poté, co byla zvážena jiná, méně přísná, opatření a byla shledána nedostatečnými k ochraně jednotlivce nebo veřejného zájmu, který může vyžadovat zbavení osobní svobody dotčené osoby (viz S., V. a A. proti Dánsku, cit. výše, bod 77; Saadi, cit. výše, bod 70; a Denis a Irvine, cit. výše, bod 130).

44. Při rozhodování o tom, zda má být jednotlivce zbaven osobní svobody jako „osoba s duševním onemocněním“, poskytuje Soud vnitrostátním orgánům určitý prostor. Nenahrazuje rozhodnutí států o tom, jak mají být práva zaručená Úmluvou uplatňována na konkrétní skutkové okolnosti. Posoudit důkazy, které jim byly v dané věci předloženy, přísluší v prvé řadě vnitrostátním orgánům; úkolem Soudu je přezkoumat rozhodnutí těchto orgánů z hlediska Úmluvy.

45. Aby však Soud mohl respektovat rozhodnutí vnitrostátních orgánů, které jsou skutečně lépe vybaveny k posouzení skutkových okolností dané věci, musí být přesvědčen, že tyto orgány relevantní otázky řádně posoudily a důkladně přezkoumaly. To znamená, že vnitrostátní soudy musí podrobovat zbavení osobní svobody důkladnému přezkumu, aby osoby zbavené osobní svobody v praxi požívaly účinných procesních záruk proti svévolnému zbavení osobní svobody.

46. Aby tedy bylo dosaženo souladu s čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy, musí řízení vedoucí k nedobrovolnému umístění jednotlivce do psychiatrického zařízení nutně poskytovat jasně účinné záruky proti svévoli, a to s ohledem na zranitelnost osob trpících duševními poruchami a na potřebu předložit velmi závažné důvody k odůvodnění jakéhokoliv omezení jejich práv [viz M. S. proti Chorvatsku (č. 2), cit. výše, body 145–147, a odkazy tam uvedené].

(b) Použití těchto zásad na projednávanou věc

47. Soud na úvod konstatuje, že stěžovatel byl v minulosti více než jednou léčen v psychiatrickém zařízení, a to z důvodu příznaků úzkosti a konfliktů v zaměstnání ... Avšak v době, kdy byl dne 14. 5. 2021 převezen do nemocnice, nepodstupoval žádnou léčbu a navzdory určitým zmínkám o poruchách přizpůsobení mu nikdy nebylo diagnostikováno duševní onemocnění.

48. Soud konstatuje, že stěžovatel nezpochybnil důvody, na jejichž základě byl zbaven osobní svobody ... Z vyjádření vlády lze dovodit, že při odůvodnění napadeného opatření vycházela z čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy ... Soud dále poznamenává, že zbavení osobní svobody stěžovatele bylo založeno na § 763 občanského soudního řádu, který stanoví postup pro nucené umístění do zařízení z důvodu duševní poruchy ... Za těchto okolností spadá zbavení osobní svobody stěžovatele pod písm. e) čl. 5 odst. 1 Úmluvy.

49. Soud konstatuje, že stěžovatel se ve svých námitkách soustředil na procesní aspekty soudního jednání a na otázku, zda bylo respektováno jeho právo na právní zastoupení. Nicméně vzhledem k tomu, že pojem „zákonné“ ve smyslu písm. e) čl. 5 odst. 1 zahrnuje hmotněprávní i procesní pravidla, může se do určité míry překrývat s požadavkem uvedeným zkraje čl. 5 odst. 1, totiž s dodržáním „řízení stanoveného zákonem“ (viz rozsudek ze dne 24. 10. 1979, Winterwerp proti Nizozemsku, č. 6301/73, bod 39). Soud má navíc nepochybně pravomoc ověřit zákonnost zbavení osobní svobody, i když posoudit důkazy předložené vnitrostátními orgány v konkrétní věci přísluší v prvé řadě jim; úkolem Soudu je přezkoumat rozhodnutí těchto orgánů z hlediska Úmluvy (tamtéž, bod 40).

50. V projednávané věci bylo o nuceném umístění stěžovatele rozhodnuto psychiatrickou nemocnicí v sobotu dne 15. 5. 2021 v 1:21 hodin, jak plyne z přijímací dokumentace, přičemž prvotní diagnóza zněla „psychotická symptomatologie k určení (*a filiar*)“, což svědčí o její předběžné povaze a o tom, že dosud nebyla stanovena úplná diagnóza. Soud si je vědom toho, že situace stěžovatele, s ohledem na incident na jeho pracovišti a jeho následné projevy v nemocnicích, které se vyznačovaly bludy, mohla vyžadovat naléhavou lékařskou péči.

51. V takových situacích již Soud shledal přijatelným (viz rozsudek ze dne 21. 6. 2022, P. W. proti Rakousku, č. 10425/19, bod 51, a odkazy tam uvedené), že objektivní lékařské posouzení bylo opatřeno bezprostředně po, a nikoliv před tím, než došlo ke zbavení osobní svobody. V projednávané věci psychiatrická nemocnice včas oznámila nucené umístění do zařízení příslušnému soudu za účelem jeho schválení ..., jak to vyžaduje § 763 občanského soudního řádu.

52. Soud konstatuje, že nucené umístění stěžovatele do zařízení bylo schváleno usnesením Soudu prvního stupně č. 30 v Madridu v úterý 18. 5. 2021, tedy do sedmdesáti dvou hodin od okamžiku, kdy o něm rozhodla nemocnice, opět v souladu s požadavky § 763 občanského soudního řádu.

53. V souladu s tímto ustanovením musí mít soud k dispozici lékařskou zprávu vypracovanou jím určeným lékařem. V projednávané věci byl lékař určený soudem (soudní lékař ...) v jednací síni skutečně přítomen spolu se soudcem a zapisovatelem během jednání, které se konalo prostřednictvím internetové platformy Zoom, za účasti stěžovatele, jenž byl zbaven osobní svobody v psychiatrické nemocnici ... Není však zřejmé, že by se soudem určený lékař se stěžovatelem osobně setkal, natož aby jej před jednáním vyšetřil. Rovněž mu během online jednání ani nepoložil žádnou otázku.

54. Dále se v příslušné lékařské zprávě uvádělo „psychotická symptomatologie k určení“ a nesla pouze jeden podpis, patrně podpis zapisovatele, s ohledem na formulaci „tímto potvrzuji (*Doy fe*)“ ... Soud pochybuje o tom, že by schválení nuceného umístění osoby „s duševním onemocněním“ mohlo být založeno na lékařské zprávě vydané za těchto okolností, neboť soudem určený lékař stěžovatele zjevně nikdy osobně nevyšetřil a zpráva pouze zopakovala stejnou prvotní diagnózu, která byla stanovena v den přijetí stěžovatele, aniž by obsahovala jakékoliv další posouzení (viz „prvotní diagnóza“ v bodě ... 50 výše).

55. Soud rovněž konstatuje, že soudem určený lékař zastával názor, že stěžovatel vyžadoval hospitalizaci za účelem řádného stanovení diagnózy. Naproti tomu Soud prvního stupně č. 30 v Madridu v rozhodnutí s omezeným odůvodněním uvedl, že stěžovateli již byla diagnostikována „psychotická symptomatologie k určení“, a tuto diagnózu kvalifikoval jako duševní onemocnění. Tento soud rovněž uvedl, že stěžovatele nebylo možné zvládat (*contención*) a léčit ambulantně ..., avšak neuvedl, z jakých důvodů tomu tak bylo.

56. Soud dále konstatuje, že stěžovatel neměl při jednání právní zastoupení. Podle vnitrostátního práva měl stěžovatel právo účastnit se řízení se svým vlastním zástupcem, ačkoliv právní zastoupení nebylo povinné ...

57. Vláda uvedla, že stěžovatel byl řádně informován o svém právu účastnit se jednání s právním zástupcem, neboť tato skutečnost byla uvedena v příslušném formuláři zapisovatelem. Vzhledem k tomu, že jednání proběhlo na dálku, však není Soudu zcela zřejmé, jakým způsobem byl obsah tohoto dokumentu stěžovateli sdělen [srov. M. S. proti Chorvatsku (č. 2), cit. výše, bod 157]. Ať je tomu jakkoliv, Soud konstatuje, že ve spisu není nic, co by prokazovalo, že stěžovatel této informaci porozuměl. Neexistuje ani žádný záznam o jeho případné reakci. Za těchto okolností nelze s jistotou tvrdit, že by se stěžovatel výslovně vzdal práva na právní pomoc. Naopak se dvakrát pokusil kontaktovat advokáta vlastními prostředky, a to jednou ještě před jednáním ... Přijímací dokumentace, kterou měl vnitrostátní soud během jednání k dispozici, uváděla, že stěžovatel brojil proti zacházení, jehož se mu dostalo, a že opakovaně žádal o možnost hovořit se svým advokátem ... Tyto skutečnosti jasně prokazují, že si stěžovatel přál být právně zastoupen.

58. Je pravda, že procesní záruky v řízeních o nedobrovolném umístění v zařízení nemusí být vždy totožné s těmi, které jsou vyžadovány podle čl. 6 odst. 1 v občanskoprávním či trestním řízení. Přesto je zásadní, aby dotčená osoba měla přístup k soudu a možnost být vyslechnuta, ať již osobně, nebo, je-li to nezbytné, prostřednictvím určité formy zastoupení [viz M. S. proti Chorvatsku (č. 2), cit. výše, bod 152].

59. V projednávané věci Soud konstatuje, že stěžovatel byl vyslechnut osobně, byť na dálku, a má za to, že předtíštěná věta týkající se práva být zastoupen zástupcem obsažená v soudním protokolu splňovala alespoň minimální požadavky vnitrostátního práva. Soud však připomíná, že osoba umístěná v psychiatrickém zařízení z důvodu svého duševního stavu by měla, neexistují-li zvláštní okolnosti, v řízeních týkajících se pokračování, přerušování nebo ukončení jejího umístění v zařízení skutečně získat právní pomoc. Význam toho, co je pro ni v sázce, ve spojení se samotnou povahou jejího stavu k tomuto závěru nevyhnutelně vede (tamtéž, bod 153). To přitom neznamená, že by osoby umístěné do péče jako osoby „s duševním onemocněním“ měly samostatně iniciovat zajištění právního zastoupení před tím, než se obrátí na soud (viz Winterwerp, cit. výše, bod 66).

60. Soud dále opakovaně judikoval, že Úmluva zaručuje práva, která jsou konkrétní a efektivní, nikoliv teoretická či iluzorní (viz rozsudek velkého senátu ze dne 28. 5. 2002, Stafford proti Spojenému království, č. 46295/99, bod 68). Má za to, že ve věci, jako je tato, týkající se osoby ve zranitelném postavení, by právo na právní pomoc bylo lépe chráněno, pokud by vnitrostátní soud aktivně zjišťoval stanovisko stěžovatele v této otázce. To bylo obzvláště významné s ohledem na informace, které stěžovatel v této souvislosti poskytl v přijímací dokumentaci, již měl vnitrostátní soud k dispozici (viz bod ... 57 výše).

61. Soud dále konstatuje, že ačkoliv § 763 ve spojení s § 758 občanského soudního řádu stanovil, že právní zastoupení nebylo povinné, bylo povinné vyžádání stanoviska státního zástupce ... V situaci, kdy stěžovatel advokátem zastoupen nebyl, se role státního zástupce stala skutečně zásadní pro ochranu jeho práv. Písemné vyjádření státní zástupkyně však pouze citovalo čl. 12 odst.

4 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, aniž by jakkoliv odkazovalo na konkrétní situaci stěžovatele, a státní zástupkyně se se stěžovatelem ani nesetkala, ani nebyla přítomna jednání.

62. Konečně Soud považuje za problematické, že odpovědnost za doručení kopie rozhodnutí o nuceném umístění do zařízení stěžovateli byla zjevně přenesena na zaměstnance nemocnice a že vnitrostátní soud nezajistil řádné a zákonné doručení tohoto rozhodnutí ...

63. S ohledem na všechny výše uvedené skutečnosti a zejména na konkrétní okolnosti projednávané věci Soud uzavírá, že španělské orgány neprovedly důkladný přezkum zbavení osobní svobody stěžovatele a že způsob, jakým schválily nucené zbavení stěžovatele osobní svobody, nedosáhl úrovně účinných procesních záruk proti svévolnému zbavení osobní svobody. Došlo proto k porušení čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy.

(...)

VÝROK

Z UVEDENÝCH DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *Zamítá* předběžnou námitku vlády, podle níž měl být rozsah věci omezen na nedostatek právního zastoupení během jednání;
2. *Prohlašuje* stížnost za přijatelnou;
3. *Konstatuje*, že došlo k porušení čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy;

(...)

(zpracoval: Mgr. Bc. Jan Bena)

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
ČTVRTÁ SEKCE
16. 12. 2025
VĚC GONDERT PROTI NĚMECKU
(rozsudek ve věci Gondert proti Německu, stížnost č. 34701/21)

Povinnost soudů, proti jejichž rozhodnutí neexistují žádné další opravné prostředky, uvést důvody pro nepředložení předběžné otázky Soudnímu dvoru Evropské unie

Dotčené články Úmluvy:

čl. 6 odst. 1

Odkazy na českou právní úpravu:

čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod

čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod

čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie

Klíčová slova:

odůvodnění – předběžná otázka – spravedlivý proces

Autorský komentář

Rozsudek Gondert proti Německu se dotýká institutu předběžné otázky a přístupu k Soudnímu dvoru Evropské unie optikou mezinárodních závazků plynoucích z Úmluvy. Těžiskem přezkumu byl čl. 6 odst. 1 a jeho výsledek byl v evropské komunitě obecně uvítán jako další posílení procesních záruk právního státu. Nejedná se přitom o novinku. Naopak, Soud konzistentně navazuje na linii, kterou nastartoval ve věcech *Ullens de Schooten a Rezabek proti Belgii* (3989/07 a 38353/07), kde vyjasnil, že ač Úmluva neobsahuje právo na předložení předběžné otázky, prostřednictvím čl. 6 ukládá vnitrostátním soudům povinnost řádně své rozhodnutí (ne)obrátit se na lucemburský soud odůvodnit.

Rozsudek obsahuje dva zajímavé momenty. Prvním z nich je judikatorní konvergence evropských nadnárodních soudů. *Gondert* totiž reflektuje nejnovější rozhodnutí samotného Soudního dvora Evropské unie, konkrétně rozsudky **C-561/19 Consorzio Italian Management** ze dne 6. 10. 2021 a **C-144/23 Kubera** ze dne 15. 10. 2024. Právě v nich Soudní dvůr výslovně dovodil, že povinnost odůvodnit nepředložení předběžné otázky představuje součást práva na účinnou soudní ochranu podle čl. 47 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie.

Druhým zajímavým momentem je samotný standard odůvodnění, který Soud formuluje. Německá vláda před Soudem argumentovala, že Spolkový soudní dvůr předběžnou otázku nepředložil proto, že řešení otázky unijního práva nebylo pro rozhodnutí sporu relevantní. Soud však upozornil, že takové zdůvodnění z napadeného rozhodnutí nijak nevyplyvá a nelze spoléhat na to, že implicitně plyne z procesních kroků vnitrostátního soudu. Pouhý odkaz na nesplnění podmínek, za kterých vzniká povinnost obrátit se na SDEU ve smyslu čl. 267 odst. 3 SFEU podle Soudu nestačí. Štrasburský soud nebyl spokojen ani s argumentem ustálenou procesní praxí německých soudů vyhotovovat krátká odůvodnění s ohledem na přetíženost a vysoký nápad soudů. Rozsudek rýsuje implicitní vodítko pro vnitrostátní soudy, které se zabývají výkladem práva Evropské unie v posledním stupni: k naplnění požadavků čl. 6 odst. 1 Úmluvy je nezbytné alespoň v minimalistické podobě identifikovat konkrétní

kritérium doktríny **CILFIT**, které soud vede k závěru, že není povinen obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie. Tento požadavek Soud opírá především o princip společenské legitimacy soudního rozhodování – ochranu jednotlivce před svévolí, explicitní vypořádání tvrzených porušení a umožnění porozumět důvodům, pro které byl jeho návrh odmítnut.

Na druhou stranu *Gondert* současně odhaluje limity jak doktríny CILFIT, tak ochrany, kterou jí poskytuje Úmluva prostřednictvím čl. 6 odst. 1. Ač rozsudek představuje další článek v řadě rozhodnutí potvrzujících význam doktríny CILFIT v rámci práva na spravedlivý proces, nijak nenapravuje absenci účinného korekčního mechanismu v případě, že vnitrostátní soud doktrínu nesprávně vyhodnotí, nebo jen formalisticky na kritérium CILFIT odkáže bez jeho skutečné a přesvědčivé aplikace.

(doc. Katarína Šipulová, Ph.D., M.St.)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatel byl partnerem v německé pobočce mezinárodní advokátní kanceláře se sídlem ve Spojeném království, a to až do svého odchodu do důchodu v roce 2014. V únoru 2014 podal k německému soudu žalobu proti této advokátní kanceláři ohledně jejího penzijního plánu, v rámci kterého byla partnerům advokátní kanceláře po určitou dobu po odchodu do důchodu vyplácena renta. Stěžovatel tvrdil, že s ním bylo zacházeno odlišně ve srovnání s mladšími partnery. Stěžovateli dal nejprve za pravdu prvostupňový soud. Následně však odvolací soud tento rozsudek zrušil a žalobu zamítl. Přiznal sice, že se stěžovatelem bylo zacházeno méně příznivě ve srovnání s mladšími partnery, ale rozhodl, že rozdílné zacházení bylo podle unijního práva odůvodněné. Odvolací soud ve svém rozhodnutí nepřipustil možnost podat dovolání. Stěžovatel pak proti tomuto nepřipuštění podal stížnost ke Spolkovému soudnímu dvoru, v níž namítal, že odvolací soud nepožádal Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „SDEU“) o rozhodnutí o předběžné otázce, a chtěl po Spolkovém soudním dvoru, aby o něj požádal on. Spolkový soudní dvůr stížnost odmítl, přičemž v odůvodnění stručně uvedl, že neexistovaly důvody pro připuštění dovolání a že posoudil otázku povinnosti předložit věc SDEU k rozhodnutí o předběžné otázce.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 6 ODS. 1 ÚMLUVY V SOUVISLOSTI S NEDOSTATEČNÝM ODŮVODNĚNÍM ROZHODNUTÍ O NEPŘEDLOŽENÍ VĚCI SDEU K ROZHODNUTÍ O PŘEDBĚŽNÉ OTÁZCE

25. Stěžovatel namítal, že vnitrostátní soudy odmítly předložit věc SDEU k rozhodnutí o předběžné otázce. Opíral se o čl. 6 odst. 1 Úmluvy, který zní v relevantní části takto:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě ... projednána ... soudem ..., který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích ...“

26. Soud konstatuje, že stěžovatel namítal, že Spolkový soudní dvůr nepředložil jeho věc SDEU, a že Úmluva jako taková nezaručuje právo na to, aby se vnitrostátní soud obrátil na jiný vnitrostátní nebo mezinárodní orgán s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce (viz podrobněji a s odkazy bod 35 níže). Soud, jemuž přísluší provádět právní kvalifikaci skutkových okolností případu (viz rozsudek velkého senátu ze dne 20. 3. 2018, Radomilja a ostatní proti Chorvatsku, č. 37685/10 a 22768/12, body 114 a 126), považuje za vhodné posoudit tuto stížnost z hlediska nedostatečného odůvodnění nepředložení věci SDEU k rozhodnutí o předběžné otázce.

(...)

B. K věci samé

(...)

2. Posouzení Soudu

(a) Obecné zásady

35. Soud připomíná, že je na vnitrostátních soudech, aby vnitrostátní právo vykládaly a aplikovaly v souladu s právem EU, má-li se použít, a posoudily, zda je nezbytné předložit věc SDEU k rozhodnutí o předběžné otázce, aby mohly ve věci rozhodnout. Opakuje, že Úmluva jako taková nezaručuje právo na to, aby se vnitrostátní soud obrátil na jiný vnitrostátní nebo mezinárodní orgán s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce (srov. rozsudek ze dne 22. 6. 2000, Coëme a ostatní proti Belgii, č. 32492/96 a 4 další, bod 114; rozsudek ze dne 7. 5. 2021, Xero Flor w Polsce sp. z o.o. proti Polsku, č. 4907/18, bod 166; a rozhodnutí ze dne 12. 12. 2017, Acar a ostatní proti Turecku, č. 26878/07 a 32446/07, bod 43). Soud však již dříve konstatoval, že tato problematika souvisí s čl. 6 odst. 1 Úmluvy, neboť odmítnutí položit předběžnou otázku vnitrostátním soudem může za jistých okolností porušit spravedlivý proces, pokud se toto odmítnutí ukáže jako svévolné (viz rozsudek ze dne 20. 9. 2011, Ullens de Schooten a Rezabek proti Belgii, č. 3989/07 a 38353/07, body 57–67, s dalšími odkazy; a rozsudek ze dne 24. 4. 2018, Baydar proti Nizozemsku, č. 55385/14, bod 39). Takové odmítnutí lze považovat za svévolné tehdy, pokud použitelná pravidla neumožňují žádnou výjimku z položení předběžné otázky, nebo je odmítnutí založeno na jiných důvodech, než pravidla umožňují, nebo odmítnutí není řádně odůvodněno (viz mimo jiné rozsudek ze dne 11. 4. 2019, Harisch proti Německu, č. 50053/16, bod 33; a Ullens de Schooten a Rezabek, cit. výše, body 54–59).

36. Povinnost vnitrostátních soudů odůvodňovat své rozsudky a rozhodnutí slouží k tomu, aby strany mohly porozumět vydanému soudnímu rozhodnutí, což představuje zásadní záruku proti svévoli. Kromě toho má za cíl dát stranám najevo, že byly slyšeny, čímž přispívá k tomu, že rozhodnutí bude z jejich strany přijato s větší ochotou (viz Harisch, cit. výše, bod 33, s dalšími odkazy). Aniž by se vyžadovala podrobná odpověď na každý argument, tato povinnost předpokládá, že účastník soudního řízení může očekávat konkrétní a výslovnou odpověď na ta tvrzení, která jsou rozhodující pro výsledek daného řízení (viz rozsudek velkého senátu ze dne 6. 11. 2018, Ramos Nunes de Carvalho e Sá proti Portugalsku, č. 55391/13 a 2 další, bod 185).

37. Pokud některá ze stran požádala o předložení věci SDEU k rozhodnutí o předběžné otázce a vnitrostátní soud, proti jehož rozhodnutí neexistuje podle vnitrostátního práva žádný opravný prostředek, tuto žádost odmítl, je tento soud povinen odmítnutí odůvodnit s ohledem na výjimky stanovené judikaturou SDEU v souladu s kritérii CILFIT (viz ..., viz také rozsudek ze dne 28. 8. 2018, Somorjai proti Maďarsku, č. 60934/13, bod 57; a rozsudek ze dne 13. 2. 2020, Sanofi Pasteur proti Francii, č. 25137/16, bod 70). Soud proto musí uvést, proč považuje danou otázku za irrelevantní, proč již SDEU vyložil dotčené ustanovení práva EU, nebo proč je správné použití práva EU natolik zřejmé, že neponechává žádný prostor pro jakékoli rozumné pochybnosti (viz rozsudek ze dne 8. 4. 2014, Dhahbi proti Itálii, č. 17120/09, bod 31).

38. Soud navíc připomíná, že důvody pro odmítnutí žádosti o předložení věci SDEU s ohledem na kritéria CILFIT je možné dovozovat z odůvodnění rozsudku příslušného soudu (viz Sanofi Pasteur, cit. výše, bod 71; a rozhodnutí ze dne 26. 11. 2013, Krikorian proti Francii, č. 6459/07, body 97–99), z odkazu tohoto soudu na jedno z jeho dřívějších rozhodnutí (viz rozhodnutí ze dne 6. 9. 2022, Gerta Hauser GmbH & Co KG proti Rakousku, č. 7626/18, bod 13; rozhodnutí ze dne 6. 9. 2022, Vracko proti Rakousku, č. 14023/19, bod 15; a rozhodnutí ze dne 6. 9. 2022, Klinc proti Rakousku, č. 14031/19, bod 17) nebo z jeho ztotožnění se s odůvodněním nižšího soudu, pokud tento nižší soud zohlednil kritéria

CILFIT (viz Harisch, cit. výše, bod 35; a rozhodnutí ze dne 11. 6. 2013, Stichting Mothers of Srebrenica a ostatní proti Nizozemsku, č. 65542/12, bod 174).

39. A konečně, Soud již dříve uznal, že se vnitrostátní soud nevyjádřil k žádosti stěžovatele o předložení věci SDEU k rozhodnutí o předběžné otázce, když tento soud prohlásil opravný prostředek za nepřipustný s odůvodněním, že nesplňoval podmínky přípustnosti, jelikož předběžná otázka by nezměnila závěr soudu ohledně nepřipustnosti opravného prostředku (viz rozhodnutí ze dne 9. 5. 2017, Astikos Kai Paratheristikos Oikodomikos Synetairismos Axiomatikon a Karagiorgos proti Řecku, č. 29382/16 a 489/17, bod 47).

(b) Uplatnění těchto zásad na projednávanou věc

40. Pokud jde o okolnosti tohoto případu, Soud konstatuje, že strany se shodly na tom, že Spolkový soudní dvůr byl německým soudem, jehož rozhodnutí nebylo v daném řízení možné podle vnitrostátního práva napadnout opravnými prostředky ... Mezi stranami rovněž není sporu o tom, že se předmětné občanskoprávní řízení dotýkalo práva EU, a že by proto v zásadě bylo možné podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

41. Soud dále konstatuje, že stěžovatel požádal Spolkový soudní dvůr, aby předložil věc SDEU k rozhodnutí o předběžné otázce, formuloval čtyři konkrétní otázky týkající se výkladu směrnice 2000/78/ES, které měly být položeny SDEU, a zdůvodnil, proč bylo rozhodnutí SDEU o předběžné otázce nezbytné pro rozhodnutí ve vnitrostátním řízení ...

42. Vzhledem k povaze čl. 6 odst. 1 Úmluvy jako individuálního práva, jehož účelem je v kontextu žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce zajistit spravedlivost řízení, Soud zohledňuje, zda stěžovatelé požádali vnitrostátní soudy o předložení věci SDEU k rozhodnutí o předběžné otázce a zda uvedli výslovné a přesné důvody pro údajnou nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce (rozhodnutí ze dne 13. 2. 2007, John proti Německu, č. 15073/03). Soud v této souvislosti připomíná, že právo na odůvodnění rozhodnutí naplňuje obecnou zásadu zakotvenou v Úmluvě, která chrání jednotlivce před svévolí tím, že stranám dává najevo, že byly slyšeny, obdržely odpověď na svá tvrzení a rozumějí soudnímu rozhodnutí (Baydar, cit. výše, bod 39; a Harisch, cit. výše, bod 33). Dále s přihlédnutím k tomu, že neexistuje právo na předložení předběžné otázky (viz bod 35 výše), může strana, jako záruku proti svévoli, očekávat odpověď v odůvodnění rozsudku nebo rozhodnutí vnitrostátního soudu pouze tehdy, pokud před příslušným vnitrostátním soudem podala návrh na takové předložení. V případě absence takové žádosti a jejího výslovného odůvodnění Soud zastává názor, že skutečnost, že vnitrostátní soud bez uvedených důvodů nepředložil věc SDEU k rozhodnutí o předběžné otázce, nelze považovat za porušení spravedlivého procesu podle čl. 6 Úmluvy (viz Somorjai, cit. výše, bod 60; John, cit. výše; a rozhodnutí ze dne 13. 2. 2024, SOL.IN.MUS. S.R.L. a ostatní proti Itálii, č. 6656/15 a 7 dalších, bod 27).

43. Spolkový soudní dvůr odmítl stížnost stěžovatele proti nepřipuštění dovolání (*leave to appeal on points of law*) se stručným zdůvodněním a v souladu s německým procesním právem upustil od podrobnějšího odůvodnění ... Soud navíc konstatuje, že stěžovatelova žádost o připuštění dovolání nebyla odmítnuta z důvodů (procesní) nepřipustnosti (*a contrario*, Astikos Kai Paratheristikos Oikodomikos Synetairismos Axiomatikon a Karagiorgos, cit. výše, bod 47). Pokud jde o žádost stěžovatele o předložení věci SDEU k rozhodnutí o předběžné otázce, Spolkový soudní dvůr uvedl, že „rovněž přezkoumal otázku povinnosti předložit věc SDEU k rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 267 odst. 3 SFEU“ ...

44. Soud uznává, jak poukázala vláda ..., zátěž, kterou představuje vysoký počet případů pro nejvyšší soudy, a výzvy spojené s nalezením rovnováhy mezi potřebou urychlit řízení, soustředit se na své

stěžejní úkoly a odůvodňovat rozhodnutí. Soud však znovu zdůrazňuje, že odůvodnění rozhodnutí v reakci na podání stran umožňuje stranám porozumět danému soudnímu rozhodnutí a přispívá k jejich ochotnějšímu přijetí tohoto rozhodnutí. V souvislosti se stížností proti nepřipuštění dovolání, která zahrnuje žádost o předložení věci SDEU, jako je tomu v projednávané věci, Soud zastává názor, že podle čl. 6 Úmluvy a s ohledem na požadavek procesní spravedlivosti musí odmítnutí, i když nemusí být nutně podrobněji odůvodněno, alespoň odkazovat na kritéria CILFIT, na nichž bylo založeno. V této souvislosti Soud rovněž poznamenává, že SDEU v nedávném rozsudku potvrdil, že soud nebo tribunál, proti jehož rozhodnutí neexistuje podle vnitrostátního práva žádný opravný prostředek, musí ve svém rozhodnutí o odmítnutí připuštění dovolání, která obsahuje žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, uvést důvody, proč k takovému předložení nedošlo ...

45. Ačkoli Spolkový soudní dvůr uvedl, že v daném případě posoudil, zda má povinnost předložit věc SDEU k rozhodnutí o předběžné otázce (viz bod 43 výše), neuvedl důvody, proč takové předložení považoval za zbytečné. Neuvedl, zda považoval otázky vznesené stěžovatelem za irrelevantní, zda již SDEU vyložil dotčené ustanovení práva EU, či zda bylo správné použití práva EU natolik zřejmé, že neponechávalo žádný prostor pro jakékoli rozumné pochybnosti (viz judikatura citovaná v bodě 37 výše).

46. Vláda uvedla, že Spolkový soudní dvůr odmítl návrh na předložení předběžné otázky, jelikož otázky nastolené stěžovatelem nebyly pro jeho rozhodnutí relevantní. Soud však v odůvodnění rozhodnutí tohoto soudu ze dne 9. 2. 2018 ... nenachází nic, co by naznačovalo, že při odmítnutí žádosti uplatnil právě toto konkrétní kritérium CILFIT. To nevyplývá ani z okolností, za nichž bylo rozhodnutí vydáno, Spolkový soudní dvůr se ani neztotožnil s odůvodněním odvolacího soudu, který se v každém případě rovněž nezabýval předložením věci SDEU ani kritérii CILFIT.

47. Výše uvedené úvahy postačují k tomu, aby Soud mohl dojít k závěru, že Spolkový soudní dvůr neodůvodnil své odmítnutí předložit otázky SDEU v rámci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, a to navzdory konkrétní žádosti stěžovatele a jeho podrobným argumentům v tomto ohledu. V důsledku toho neměl stěžovatel možnost pochopit, proč byla jeho žádost o předložení předběžné otázky odmítnuta, což narušilo spravedlivý průběh řízení. Došlo tedy k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

(...)

VÝROK

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *Prohlašuje* stížnost podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy týkající se nedostatečného odůvodnění rozhodnutí o nepředložení věci SDEU k rozhodnutí o předběžné otázce za přijatelnou a zbývající část stížnosti za nepřijatelnou;

2. *Rozhoduje*, že došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy;

(...)

(zpracovala: Mgr. Kristýna Bočková)

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
TŘETÍ SEKCE
7. 10. 2025
VĚC HELME PROTI ESTONSKU
(rozsudek ve věci Helme proti Estonsku, stížnost č. 3023/22)

K právu na spravedlivý proces v případě utajované policejní operace v online prostoru

Dotčené články Úmluvy:

čl. 6 odst. 1

Odkazy na českou právní úpravu:

čl. 13 Listiny základních práv a svobod

čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod

§ 158b zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

§ 158e zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

Klíčová slova:

internet – policejní navádění – respektování korespondence/tajemství listovní a jiných záznamů
a zpráv – respektování soukromého života – tajné sledování

Autorský komentář

Předkládaný rozsudek Soudu je dalším z řady rozhodnutí, v němž byla posuzována otázka, zda odsouzení stěžovatele pro trestný čin není důsledkem nepřipustného policejního navádění (policejní provokace).

V posuzované věci byl stěžovatel (a to na podkladě zjištění učiněných v rámci utajované operace) shledán vinným pokusem trestného činu sexuálního navádění nezletilého podle § 179 odst. 1 tr. zákona Estonské republiky. Toho se dopustí ten, kdo předá, zveřejní nebo vědomě jinak poskytne pornografické dílo nebo jeho reprodukci osobě mladší čtrnácti let nebo zobrazující sexuální zneužití takové osoby nebo vykoná pohlavní styk v přítomnosti takové osoby, nebo vědomě takovou osobu jinak sexuálně svede.

Ustálená judikatura Soudu vychází z toho, že postup policejních orgánů při utajované operaci se musí omezit na pasivní způsob vyšetřování a nesmí vést k iniciování spáchání trestného činu (např. Teixeira de Castro proti Portugalsku, č. 25829/94, či Ramanauskas proti Litvě, č. 74420/01). Závěr, zda policejní orgány postupovaly tímto způsobem a zda vnitrostátní soudy i z tohoto hlediska věc náležitě přezkoumaly, činí Soud na podkladě věcného a procesního testu policejního navádění formulovaného ve věci Bannikova proti Rusku, č. 18757/06 (shrnutí je obsaženo také v rozsudku ve věci Matanović proti Chorvatsku, č. 2742/12).

V prostředí České republiky se k otázce policejního navádění vyslovily ve svých rozhodnutích jak Ústavní soud (např. usnesení ze dne 8. 10. 2002, sp. zn. II. ÚS 552/01; nález ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. II. ÚS 710/01; nález ze dne 19. 3. 2018, sp. zn. I. ÚS 4185/16), tak Nejvyšší soud (např. usnesení velkého senátu trestního kolegia ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. 15 Tdo 885/2013, uveřejněné pod č. 2/2015 Sb. rozh. tr.; či stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2014, uveřejněné pod č. 51/2014 Sb. rozh. tr.). V souladu s judikaturou Soudu Nejvyšší soud vyložil,

že policejní provokací (naváděním) je jak aktivní činnost policie, která směřuje k podněcování určité osoby (nemající takový úmysl) ke spáchání konkrétního trestného činu s cílem získat usvědčující důkazy a vyvolat její trestní stíhání, tak i aktivní činnost, jíž dochází k záměrnému podstatnému navýšení rozsahu spáchaného činu podněcovanou osobou, či k jiným způsobem vyvolané změně právní kvalifikace spáchaného skutku k tíži podněcované osoby. Naproti tomu policejní provokací není, je-li obsahovou náplní činnosti policejního orgánu policejní kontrola (např. při zákonné realizaci institutů předstíraného převodu podle § 158c tr. ř. či použití agenta podle § 158c tr. ř.), tedy má-li policejní orgán předtím, než začne monitorovat či kontaktovat podezíranou osobu, k dispozici pádný důvod k domněnce, že je připravován nebo páchan trestný čin.

Nejvyšší soud, ve shodě s vymezením podmínek pro utajovanou činnost policejních orgánů při objasňování a dokumentování trestné činnosti plynoucím z tehdejší judikatury Soudu, vyšel z toho, že tyto orgány mohou ingerovat a vstoupit do skutkového děje teprve poté, co mají k dispozici poznatky o tom, že určitá osoba je připravena či rozhodnuta a schopna spáchat trestný čin a má k tomu příležitost.

Soud se po vydání citovaného stanoviska a usnesení Nejvyššího soudu problematikou policejního navádění zabíral v dalších rozhodnutích (např. již zmíněná věc Matanović proti Chorvatsku; Furcht proti Německu, č. 54648/09; Morari proti Moldavsku, č. 65311/09; Scholer proti Německu, č. 14212/10, a jiné – viz text předkládaného rozhodnutí), avšak teprve ve věci stěžovatele se poprvé vyjádřil k jím namítané policejní provokaci, ke které mělo dojít čistě v online prostředí. Právě tento zvláštní charakter páchané trestné činnosti (online prostředí a zaměření trestné činnosti na nezletilé, tj. osoby zranitelné, které nemusí být schopny pochopit, že se staly oběťmi trestného jednání) vedl k tomu, že se poněkud odchýlil od dosud zastávaného stanoviska, za jakých podmínek může policie přistoupit k zahájení tajné sledovací operace (součástí věcného testu je zjištění, zda existovalo objektivní podezření, že to byl konkrétně stěžovatel, kdo byl do trestné činnosti zapojen či se chystal k jejímu spáchání). V posuzované věci Soudu dostačovalo, že policie měla objektivní podezření, které se týkalo konkrétního a omezeného virtuálního prostoru – identifikované chatovací místnosti na konkrétní webové stránce – a toto podezření bylo potvrzeno vnitrostátním soudem a nebylo stěžovatelem zpochybněno (bod 82.).

K rozsudku, jímž Soud šesti hlasy proti jednomu rozhodl, že nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, připojila nesouhlasné stanovisko soudkyně Mingorance Cairat k této změně. V projednávané věci podle ní neexistovalo žádné podezření vůči konkrétní (byť neidentifikované) osobě, nebylo zjištěno ani konkrétní protiprávní jednání, ani oběť. Operace byla schválena výhradně na základě obecné informace, že k podobnému jednání na platformách dochází. Policista v utajení pak vystupoval jako návnada pro potenciální protiprávní jednání. Uzavřela, že ani snaha o ochranu nezletilých v digitálním prostoru by neměla vést k uvolnění požadavků kladených na opatření zasahující do práva na spravedlivý proces, soukromí a ochranu zasílaných zpráv.

Byť soudce Pavli hlasoval s většinou, projevil ve svém stanovisku souhlas s obavami soudkyně Mingorance Cairat. Rozvolnění podmínek může vést k pouhému „rozhozování sítí“ (*fishing*) policejními orgány nebo jiným metodám „testování ctnosti“ uživatelů. Dotčená platforma totiž nemusí být využívána výhradně, dokonce ani převážně, k protiprávnímu jednání (v projednávané věci byl zmiňován i Facebook). Za postačující důvod pro částečné rozvolnění požadavků však považuje snahu o ochranu nezletilých v digitálním prostoru, která představuje pro policejní orgány a jejich tradiční metody zásadní výzvu.

SKUTKOVÝ STAV

Na základě informací naznačujících, že rozličné osoby využívají určité internetové stránky k navazování konverzace (chatů) sexuální povahy s nezletilými mladšími 14 let a posílají jim soubory se sexuálním obsahem, bylo zahájeno trestní řízení a povoleno použití policisty v utajení. V průběhu operace policista vystupoval jako 12letá dívka a používal pseudonym „Marleen12“. Osoba používající pseudonym „m41tln“ s „Marleen12“ vedla prostřednictvím soukromých zpráv explicitně sexuální komunikaci. Na základě těchto informací bylo zahájeno trestní řízení, během něhož byl jako osoba užívající pseudonym „m41tln“ identifikován stěžovatel. Přepisy zasílaných zpráv se staly součástí trestního spisu. Vyplynulo z nich, že stěžovatel opakovaně inicioval rozhovor s „Marleen12“, která mu sdělila svůj věk. Během konverzací opakovaně zaváděl sexuální témata.

Stěžovatel byl Okresním soudem v Harju shledán vinným sexuálním naváděním nezletilého. Soud na základě žádosti stěžovatele přezkoumal zákonnost utajované operace. Dospěl k závěru, že v době schválení bylo dáno podezření ze spáchání trestného činu, k jehož vyšetření je možné podle trestního řádu takové operace použít. Rozhodnutí o schválení operace bylo podle soudu dostatečně odůvodněno s ohledem na princip ultima ratio. Nasazení policisty v utajení považoval soud za přiměřené s ohledem na utajovanou povahu trestného činu. Uzavřel proto, že použití policisty v utajení bylo v souladu se zákonem a získané důkazy jsou přijatelné. Po přezkoumání přepisů zpráv mezi stěžovatelem a „Marleen12“ dospěl též k závěru, že policista stěžovatele nenaváděl a byl to naopak stěžovatel, kdo komunikaci inicioval.

Ve svém odvolání stěžovatel namítl, že neexistovala žádná předchozí informace o jeho možném protiprávním jednání a trestní řízení bylo zahájeno až poté, co ho policista navedl ke spáchání trestného činu. Podle jeho mínění byla operace zahájena k navedení osob ke svádění nezletilých. O tom mělo svědčit záměrné užití pseudonymu „Marleen12“. Odvolací soud se s jeho námitkou policejního navádění vypořádal s odkazem na obsah zaznamenané komunikace a jeho odvolání zamítl.

Stěžovatel podal dovolání v právní otázce, Nejvyšší soud ho však odmítl.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

32. Stěžovatel namítl, že přestože před utajovaným sledováním neměl žádný záznam v rejstříku trestů, byl na internetu nezákonným způsobem naveden ke spáchání trestného činu, což je v rozporu s čl. 6 Úmluvy, podle něhož:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě ... projednána ... soudem..., který rozhodne ... o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.“

A. K přijatelnosti

33. Vláda s odkazem na důvody předestřené dále argumentovala, že stížnost je zjevně neopodstatněná.

34. Stěžovatel tento závěr odmítl.

35. Soud shledává, že stížnost není zjevně neopodstatněná a není nepřijatelná ani z jiného důvodu podle čl. 35 Úmluvy. Stížnost proto musí být prohlášena za přijatelnou.

B. K věci samé

1) Tvzení stran

a) Stěžovatel

36. Stěžovatel namítl, že trestní vyšetřování bylo zahájeno na základě obecných informací a bez jakéhokoli konkrétního zjištění o identifikovatelných osobách, které by chatovaly s nezletilými. Vyšetřování tedy bylo zahájeno s jasným cílem někoho k takovému jednání navést a sbírat informace o osobách svádějících děti mladší 14 let.

37. Dodal, že před tímto utajovaným sledováním neměl žádný záznam v trestním rejstříku a nebyl z žádného trestného činu ani podezříván. Pseudonym „Marleen12“ použitý policistou v utajení, který jasně naznačoval, že jeho uživatel je nezletilý, byl zjevně zvolen tak, aby ho navedl ke spáchání trestného činu.

38. Trestní řízení proti němu bylo zahájeno až po tomto policejním navádění.

39. Stěžovatel nepřipojil žádné poznatky o tom, jak rozhovory s policistou užívajícím přezdívku „Marleen12“ probíhaly.

b) Vláda

40. Vláda oponovala, že podrobnosti případu neukazují na problém se spravedlivostí, rovností zbraní nebo kontradiktorní povahou řízení proti stěžovateli. V řízení nebyla shledána ani zřejmá libovůle. Vyjádřila se také k hmotněprávnímu i procesnímu testu návodu.

41. Vláda poznamenala, že v kontextu projednávaného případu jsou důležitá dvě trestní řízení. Prvně bylo dne 19. 9. 2019 zahájeno trestní řízení na základě informací, které získala policie o osobách používajících určité webové stránky k navazování chatů sexuální povahy s nezletilými ve věku do 14 let a k zasílání souborů obsahujících sexuální obsah. Následně bylo v rámci tohoto trestního řízení provedeno od 8. 10. 2019 do 8. 12. 2019 utajované sledování schválené podle čl. 1269 trestního řádu. Vláda připustila, že policista vstoupil do chatové místnosti bez předchozího podezření stěžovatele či vědomí o něm.

42. Během tohoto sledování osoba s přezdívkou „m41tln“ sexuálně sváděla fiktivní dvanáctiletou dívku jménem Marleen (ve skutečnosti policistu v utajení užívajícího pseudonym „Marleen12“) prostřednictvím soukromých zpráv zasílaných na této webové stránce. Na základě zjištěných informací bylo dne 17. 11. 2019 zahájeno samostatné trestní řízení. Jeho účelem bylo prověřit, zda osoba používající přezdívku „m41tln“ spáchala trestný čin sexuálního svádění nezletilého. Tato osoba byla identifikována jako stěžovatel. Bylo to tedy jednání samotného stěžovatele, které podnítilo konkrétní podezření vůči němu, a trestní řízení vedené proti němu bylo zahájeno na základě jednání, kterého se dopustil při používání přezdívky „m41tln“.

43. Vláda argumentovala, že použití policisty v utajení bylo opodstatněné a přiměřené s ohledem na skrytou povahu předmětného trestného činu a skutečnost, že k němu docházelo online. Stěžovateli bylo umožněno zpochybnit existenci a zákonnost schválení utajovaného sledování a rozporovat procesní použitelnost protokolů vzniklých během sledování. Okresní soud v Harju se s námitkami stěžovatele vypořádal po seznámení se spisem utajovaného sledování.

44. Zdůraznila dále, že stěžovatel ve svých následných opravných prostředcích nenapadl závěry Okresního soudu v Harju ohledně zákonnosti schválení sledování a použití agenta. Podle názoru vlády proto stěžovatel nemůže v tomto řízení vznášet námitky ohledně nezákonnosti utajovaného sledování nebo proti přítomnosti agenta v chatové místnosti. Otázka, zda došlo k nepřipustnému policejnímu navádění, proto může být zvažována pouze v kontextu obsahu stěžovatelova rozhovoru s agentem v chatové místnosti.

45. Vláda dále uvedla, že stěžovateli bylo umožněno napadnout hodnocení přepisů chatů a předložit jejich vlastní interpretaci, a to včetně námitky o nepřipustném policejním navádění. Vnitrostátní soudy věnovaly argumentům stěžovatele náležitou pozornost a nevyvstal proto důvod odklonit se od jejich dobře odůvodněného posouzení.

46. Podle vlády v projednávaném případě nic nenasvědčuje tomu, že by byl stěžovatel naveden ke spáchání trestného činu. Z úryvků rozhovorů mezi ním a agentem je zřejmé, že policista ho nijak nenaváděl. Byl to sám stěžovatel, kdo začal rozhovor a nadnesl nevhodná témata, včetně naléhání, aby se „Marleen12“ ptala na sex a vyjádřila své sexuální touhy. Policie nepřekročila hranice v podstatě pasivního vyšetřování.

2) Posouzení Soudem

a) Obecné zásady

i) Celkový přístup k použití agenta

47. Soud si je vědom potíží spojených s úkolem policie vyhledávat a sbírat důkazy pro účely odhalování a vyšetřování trestných činů. Plnění tohoto úkolu vyžaduje zvláště při boji s organizovanou trestnou činností a korupcí stále častěji použití utajovaných agentů, informátorů a utajovaných postupů. Použití zvláštních vyšetřovacích metod – konkrétně těch utajovaných – proto nemůže samo o sobě zasahovat do práva na spravedlivý proces. Kvůli riziku policejního navádění vyplývajícího z těchto metod musí být jejich použití vymezeno jasnými hranicemi (viz rozsudek velkého senátu ze dne 5. 2. 2008, Ramanauskas proti Litvě, č. 74420/01, body 49–51).

48. V této souvislosti je třeba připomenout, že úkolem Soudu je v souladu s čl. 19 zajištění plnění závazků přijatých smluvními státy. Přípustnost důkazů upravuje primárně vnitrostátní právo a hodnocení předložených důkazů je zásadně věcí vnitrostátních soudů. Rolí Soudu je posoudit, zda řízení jako celek, a to včetně způsobu, jímž byly provedeny důkazy, bylo spravedlivé. V tomto kontextu mu nenáleží rozhodovat, zda konkrétní důkazy byly získány nezákonně, ale zkoumat, zda v důsledku této „nezákonnosti“ bylo porušeno jiné právo chráněné Úmluvou (tamtéž, bod 52 s dalšími odkazy).

49. Konkrétně Úmluva nezakazuje ve stádiu předběžného vyšetřování u trestných činů, jejichž povaha to vyžaduje, použití zdrojů jako jsou anonymní informátoři. Odlišná je však situace, kdy by soud na použití takových zdrojů spoléhal při shledání viny. To by bylo přijatelné pouze, pokud by byly zavedeny vhodné a dostatečné záruky proti zneužití – konkrétně jasný a předvídatelný postup pro schválení a zavedení takových vyšetřovacích metod a dohled nad jejich použitím (tamtéž, bod 53; viz také rozsudek ze dne 26. 10. 2006, Khudobin proti Rusku, č. 59696/00, bod 135).

50. Zatímco použití utajovaných agentů lze tolerovat, podléhá-li jasným omezením a zárukám, veřejný zájem nemůže opodstatnit použití důkazů získaných v důsledku policejního navádění, neboť může nastat riziko, že u obviněného bude definitivně a od počátku vyloučen spravedlivý proces (viz krom mnoha dalších zdrojů Ramanauskas, cit. výše, bod 54; dále rozsudek ze dne 9. 6. 1998, Teixeira

de Castro proti Portugalsku, č. 25829/94, body 35–36; Khudobin, cit. výše, bod 128; a rozsudek ze dne 15. 12. 2005, Vanyan proti Rusku, č. 53203/99, body 46–47).

51. K policejnímu navádění dochází, když se zapojení policisté (nebo osoby jednající na základě jejich pokynů) neomezí při vyšetřování trestné činnosti na v podstatě pasivní jednání, ale ovlivní někoho tak, aby ho navedli ke spáchání trestného činu, k němuž by jinak nedošlo, aby mohli trestný čin prokázat, tedy získat důkazy a vystavět obžalobu (viz Ramanauskas, cit. výše, bod 55; Teixeira de Castro, cit. výše, bod 38).

52. Ve své rozsáhlé judikatuře k tomuto tématu Soud vyvinul kritéria, podle nichž lze při použití legitimních utajovaných postupů v trestním vyšetřování rozlišit navádění porušující čl. 6 odst. 1 Úmluvy od povoleného jednání. Přestože není možné omezit rozličné množství situací, které mohou v tomto kontextu nastat, na pouhý seznam kritérií, ze Soudního přezkumu stížností na policejní navádění vznikl základ dvou testů: věcný a procesní test policejního navádění. Kritéria podstatná pro Soudní přezkum v této souvislosti jsou stanovena v rozsudku Bannikova proti Rusku (ze dne 4. 11. 2010, č. 18757/06, body 37–65). Jejich shrnutí je uvedeno níže (viz rozsudek ze dne 4. 4. 2017, Matanović proti Chorvatsku, č. 2742/12, body 122–35).

ii) Věcný a procesní test policejního navádění

53. Při posuzování stěžovatelovy hájitelné námitky policejního navádění bude prvním krokem Soudu na základě dostupného materiálu zjistit, jestli by byl trestný čin spáchán bez zásahu vnitrostátních orgánů, tedy zda bylo vyšetřování „v podstatě pasivní“. Aby mohl Soud rozhodnout, zda bylo vyšetřování „v podstatě pasivní“, posoudí důvody, které vedly k utajované operaci, zejména zda existovalo objektivní podezření, že stěžovatel byl zapojen do trestné činnosti nebo se chystal ke spáchání trestného činu (viz rozsudek ze dne 23. 10. 2014, Furcht proti Německu, č. 54648/09, bod 51), jakož i postup vnitrostátních orgánů, které operaci prováděly, konkrétně zda na stěžovatele působily tak, aby ho navedly ke spáchání trestného činu, k němuž by jinak nedošlo, aby bylo možné prokázat spáchání trestného činu, tedy předložit důkazy a zahájit trestní stíhání (viz tamtéž, bod 52; viz také rozsudek ze dne 8. 3. 2016, Morari proti Moldavsku, č. 65311/09, bod 32).

54. V této souvislosti již Soud v minulosti zdůrazňoval nezbytnost jasného a předvídatelného postupu pro schválení vyšetřovacích úkonů, jakož i řádného dohledu nad nimi. Soudní dohled považuje Soud za nejvhodnější v případech utajovaných operací, avšak s dostatečnými postupy a zárukami lze zvolit i jiný způsob, například dohled státního zástupce (viz Furcht, cit. výše, bod 53; viz také Bannikova, cit. výše, body 49–50, s dalšími odkazy). Absence procesních záruk při nařizování utajovaných operací dává vzniknout riziku svévole a policejního navádění (viz rozsudek ze dne 30. 10. 2014, Nosko a Nefedov proti Rusku, č. 5753/09 a 11789/10, bod 64).

55. Druhým krokem Soudu bude hodnocení způsobu, jakým se vnitrostátní soudy vypořádaly se stěžovatelovou námitkou policejního navádění, což představuje procesní část přezkumu při stížnosti na agenta provokatéra (viz Bannikova, cit. výše, body 51–65, s dalšími odkazy).

56. Výchozím bodem je přesvědčení Soudu, že vnitrostátní soudy jsou schopny vypořádat se s takovou námitkou způsobem souladným s právem na spravedlivý proces. Musí proto ověřit, zda hájitelná námitka policejního navádění představuje věcnou obhajobu podle vnitrostátního práva, může být důvodem pro nepřipustnost důkazů, nebo vede k obdobným důsledkům. Přestože Soud obecně ponechává na vnitrostátních orgánech rozhodnutí, jaký postup má být soudy dodržován při posuzování námitky policejního navádění, vyžaduje, aby se jednalo o postup kontradiktorní, důkladný, komplexní a přesvědčivý.

57. Otázky, jimiž se musí soud zabývat při rozhodování o námitce policejního navádění, byly stanoveny v rozsudku Ramanauskas, cit. výše, bod 71:

„Soud shledává, že stěžovatel v průběhu řízení trval na tom, že byl naveden ke spáchání trestného činu. Vnitrostátní orgány tudíž měly přinejmenším provést důkladný přezkum ... jestli [policejní orgány] ho navedly ke spáchání trestného činu. Za tím účelem měly především určit, z jakých důvodů byla operace zahájena, rozsah zapojení policie do trestného činu a povahu jakéhokoli navádění či tlaku, jímž byl stěžovatel vystaven. ... Stěžovatel měl mít možnost vyjádřit se ke všem těmto bodům.“

58. Kromě toho jsou při posuzování námitky agenta provokatéra nezbytné zásady kontradiktorního řízení a rovnosti zbraní, jakož i procesní záruky vztahující se k předloženým důkazům a výsledkům utajovaných agentů a dalších svědků, kteří by mohli vypovídat k otázce policejního navádění (Bannikova, cit. výše, body 58 a 65).

59. V této souvislosti Soud připomíná, že pokud nejsou stěžovatelova tvrzení naprosto nesmyslná, je na straně obžaloby, aby prokázala, že k policejnímu navádění nedošlo. Prokázat to může být v praxi těžké, pokud nedošlo k formálnímu schválení a dohledu nad utajovanou operací (tamtéž, bod 48).

iii) Aplikace věcného a procesního testu policejního navádění na projednávanou věc

60. Z judikatury Soudu vyplývá, že se předběžná podmínka v jeho posouzení námitky policejního navádění vztahuje k existenci hájitelné námitky stěžovatele, že byl naveden vnitrostátními orgány. Aby mohl pokračovat, musí v této souvislosti shledat, že projednávaná věc na první pohled spadá do kategorie „případů policejního navádění“ (viz případy, kdy podmínka nebyla splněna – rozhodnutí ze dne 9. 10. 2012, Trifontsov proti Rusku, č. 12025/02, body 32–35; rozhodnutí ze dne 31. 5. 2016, Lyubchenko proti Ukrajině, č. 34640/05, body 33–34; a rozsudek ze dne 4. 4. 2017, Matanović proti Chorvatsku, č. 2742/12, bod 131).

61. Shledá-li Soud, že stěžovatelova námitka spadá do kategorie případů policejního navádění, bude pokračovat prvním krokem, tedy věcným testem policejního navádění (tamtéž, bod 132).

62. Jestliže Soud ve věcném testu policejního navádění na základě dostupných informací zjistí s uspokojivou mírou jistoty, že vnitrostátní orgány vyšetřovaly stěžovatelovo jednání v podstatě pasivním způsobem a nenavedly ho ke spáchání trestného činu, bude to za normálních okolností postačovat pro jeho závěr, že následné použití důkazů získaných utajovaným způsobem v trestním řízení proti stěžovateli nepředstavuje problém podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy (viz např. rozsudek ze dne 18. 12. 2014, Scholer proti Německu, č. 14212/10, bod 90; a rozhodnutí ze dne 13. 12. 2016, Rymanov proti Rusku, č. 18471/03).

63. Pokud jsou však Soudní závěry věcného testu nejednoznačné z důvodu nedostatečných informací ve spise, neposkytnutých informací či rozporů ve vnímání události stranami (viz Bannikova, cit. výše, body 52 a 67), nebo Soud na základě věcného testu shledá, že stěžovatel byl vystaven policejnímu navádění v rozporu s čl. 6 odst. 1, bude muset pokračovat k druhému kroku, tedy procesnímu testu policejního navádění (viz Matanović, cit. výše, bod 134).

64. Soud tento test použije, aby zjistil, zda vnitrostátní soudy podnikly všechny nezbytné kroky k odhalení okolností hájitelné námitky policejního navádění a v případě závěru, že došlo k navádění, nebo neprokázala-li obžaloba, že k navádění nedošlo, ke zjištění, zda vyvodily příslušné závěry v souladu s Úmluvou (viz Ramanauskas, cit. výše, bod 70; Furcht, cit. výše, bod 53; a rozsudek ze dne 16. 7. 2015, Ciprian Vlăduț a Ioan Florin Pop proti Rumunsku, č. 43490/07 a 44304/07, bod 88; viz také Bannikova, cit. výše, body 53–57, k příslušným závěrům, které je třeba vyvodit z úspěšné námitky

policejního navádění). Řízení proti stěžovateli by postrádalo spravedlivost vyžadovanou čl. 6 Úmluvy, pokud by jednání vnitrostátních orgánů navedlo stěžovatele ke spáchání trestného činu, jímž byl shledán vinným, a vnitrostátní soudy by se vhodným způsobem nevypořádaly s námitkou policejního navádění (viz Ramanauskas, cit. výše, bod 73; rozsudek ze dne 29. 9. 2009, Constantin a Stoian proti Rumunsku, č. 23782/06 a 46629/06, bod 64; a rozsudek ze dne 12. 11. 2013, Sepil proti Turecku, č. 17711/07, bod 36).

b) Použití obecných zásad na projednávanou věc

i) Předběžné poznámky

65. Soud zjišťuje, že mezi stranami je nesporné, že stěžovatel používající pseudonym „m41tln“ vedl explicitně sexuální rozhovor s utajovaným policistou používajícím uživatelské jméno „Marleen12“ prostřednictvím soukromých zpráv na webové stránce armastusesaal.org. Za uvedené jednání byl odsouzen podle § 179 trestního zákoníku. Mezi stranami zůstává sporné, zda byl stěžovatel naveden policií.

66. Soud na základě kritérií definovaných ve své judikatuře a s využitím metodologie přezkumu stížností na policejní navádění (viz body 60–64 výše) zjišťuje, že ve světle skutkových okolností případ spadá do kategorie „případů policejního navádění“.

67. Zároveň poznamenává, že projednávaný případ je prvním, v němž bude rozhodovat, zda byla osoba navedena policií čistě v online kontextu.

68. Přestože skutkové okolnosti ve věci Eurofinacom proti Francii (rozhodnutí ze dne 7. 9. 2004, č. 58753/00) také zahrnovaly prvek online komunikace a policisty pracující pod utajovanými identitami, stěžovatelem před Soudem nebyla osoba nabízející online služby spojené s prostitucí, ale společnost podezřelá z toho, že vystupovala jako „prostředník mezi prostitutem/kou a osobou využívající jeho/její služby“. Především však v citované věci Soud shledal, že vnitrostátní policie již disponovala informacemi naznačujícími, že společnost v pozici stěžovatele byla zapojena do protiprávní činnosti, protože poskytovala komunikační platformu.

69. Hlavní otázkou k přezkumu Soudem v projednávaném případě je, zda se policejní orgány při zahájení a provedení utajované sledovací operace za konkrétních okolností tohoto případu omezily na „vyšetřování trestné činnosti v podstatě pasivním způsobem“. Při zodpovězení této otázky vzal v úvahu následující skutečnosti.

ii) Zda existovaly dobré důvody pro zahájení operace

70. Jeden ze stěžovatelových klíčových argumentů o údajném policejním navádění se vztahuje k důvodům pro zahájení trestního vyšetřování a schválení použití utajovaného policisty. Tvrdil, že před zahájením předmětné utajované sledovací operace neměl žádný záznam v trestním rejstříku a nebyl ani podezřelý ze spáchání trestného činu.

71. V této souvislosti Soud zjišťuje, že vláda se stěžovatelem souhlasila v tom, že o jeho zavrženíhodném jednání neměly vnitrostátní orgány žádné předchozí znalosti ani podezření. Vláda vysvětlila, že místo toho bylo trestní vyšetřování zahájeno na základě informací získaných policistou na začátku toho roku, podle nichž měly různé osoby používat určité webové stránky k vedení chatů sexuální povahy s nezletilými ve věku do 14 let a posílat jim soubory se sexuálním obsahem.

72. Soud připomíná, že v případech, u nichž hlavní důkaz pochází z utajované operace, musí být vnitrostátní orgány schopny prokázat, že měly pro zahájení této operace dobré důvody (viz Bannikova, cit. výše, bod 40; a rozsudek ze dne 24. 4. 2014, Lagutin a ostatní proti Rusku, č. 6228/09 a 4 další, bod 91).

73. Pokud jde o důvody pro utajované operace, Soud v minulosti zdůrazňoval povinnost vnitrostátních orgánů ověřit trestní oznámení nebo prošetřit informace o protiprávním jednání, které dostanou (viz rozsudek ze dne 26. 3. 2015, Volkov a Adamskiy proti Rusku, č. 7614/09 a 30863/10, body 37 a 41; a Matanović, cit. výše, bod 144). Kritický postoj však zaujal v případech, kdy se vnitrostátní úřady při odůvodnění utajované operace spoléhaly na pouhá tvrzení o existenci usvědčujících informací (možná pocházejících od nezveřejněných anonymních zdrojů), které nebyly podrobeny důkladnému posouzení vnitrostátními soudy, především když byla existence takových informací zpochybněna stěžovatelem během soudního řízení (viz Bannikova, cit. výše, bod 40; Vanyan, cit. výše, bod 49; a Lagutin a ostatní, cit. výše, body 103–106 a 109).

74. Soud dále připomíná, že ve své judikatuře obecně směřuje k ověření, „zda existovalo objektivní podezření, že stěžovatel byl zapojen do trestné činnosti nebo se chystal ke spáchání trestného činu“ (viz Teixeira de Castro, cit. výše, body 37–38; rozsudek ze dne 1. 7. 2008, Malininas proti Litvě, č. 10071/04, bod 36; Khudobin, cit. výše, bod 134; rozsudek ze dne 21. 2. 2008, Pyrgiotakis proti Řecku, č. 15100/06, bod 21; Lagutin a ostatní, cit. výše, bod 91; Furcht, cit. výše, bod 51; a rozsudek ze dne 15. 10. 2020, Akbay a ostatní proti Německu, č. 40495/15 a 2 další, bod 114 – vše případy týkající se drogové trestné činnosti).

75. V dřívějším případě týkajícím se trestného činu padělání dokladů totožnosti policie zveřejnila v novinách inzerát hledající pomoc se získáním cestovních pasů, na který stěžovatel reagoval. Soud v odkazovaném případě zdůraznil skutečnost, že se nezdálo, že by vnitrostátní úřady věděly, že stěžovatel byl v minulosti zapojen do výroby a/nebo obchodu s padělanými dokumenty, a neměly o tom ani žádné objektivní důkazy. Prvotní kontakt pocházel od stěžovatele, který reagoval na novinový inzerát. Následný kontakt byl úsilím utajovaného agenta, který se dotazoval na postup v případě, požádal stěžovatele, aby jednal jako prostředník, a slíbil mu za to finanční odměnu. Za těchto okolností Soud shledal, že stěžovatel byl naveden k protiprávnímu jednání (viz Morari, cit. výše, body 36–37).

76. V projednávaném případě Soud zjišťuje, že stěžovatel nerozporoval tvrzení vlády, že vnitrostátní orgány měly před zahájením utajované sledovací operace předchozí informace naznačující, že různé osoby se zapojovaly do chatů sexuální povahy s nezletilými ve věku do 14 let na určitých webových stránkách. Ničeho nenamítal ani proti celkovému postupu při schvalování použití utajovaného policisty a netvrdil ani, že operace nebyla řádně kontrolována. Základem jeho stížnosti místo toho bylo, že před zahájením utajované sledovací operace neexistovalo konkrétní podezření vůči němu.

77. Soud každopádně zjišťuje, že Okresní soud v Harju se seznámil se spisem utajovaného sledování a přezkoumal celkovou zákonnost utajované sledovací operace, včetně ověření, že existovalo důvodné podezření, že docházelo k páčání trestné činnosti (viz body 13–14 a srov. Lagutin a ostatní, cit. výše, body 103–106, kde si vnitrostátní soudy nevyžádaly a nepřezkoumaly předběžné informace o stěžovatelově dřívějším zapojení do obchodu s drogami, které měly údajně existovat). Ve svých dalších opravných prostředcích ve vnitrostátním soudním řízení stěžovatel nevznísl námitky vůči obecné zákonnosti utajované sledovací operace (ve smyslu, jaké dříve existující informace měly vnitrostátní orgány k dispozici, celkové nezbytnosti utajované operace a jak, kým a na jak dlouho byla operace schválena), ani stran nedostatečných procesních záruk. Avšak v průběhu vnitrostátního soudního řízení (viz body 17 a 21 ...) a před Soudem stěžovatel namítl, že ho policista v utajení navedl a že předtím, než byl policista do věci zapojen, neexistovalo žádné objektivní podezření vůči němu osobně. V této souvislosti není rozhodující skutečnost, na niž upozornila vláda (viz bod 42 výše), tedy

že byla vedena dvě samostatná trestní řízení, neboť utajovaná sledovací operace, kterou stěžovatel napadl, probíhala v rámci obou řízení.

78. Při rozhodování, jakou váhu přisoudit skutečnosti, že před utajovanou policejní operací neexistovalo žádné objektivní podezření, že to byl právě stěžovatel, kdo se zapojoval do nezákonného sexuálního lákání nezletilých, nebo že se k takové aktivitě chystal, nemůže Soud ignorovat konkrétní souvislosti, za nichž k předmětnému trestnému činu došlo.

79. Soud zjišťuje, že estonský zákonodárce se rozhodl trestně postihovat vědomé sexuální lákání nezletilých do 14 let (viz bod 23 ...). Zdá se, že k jednání spadajícímu pod uvedené ustanovení nemusí nutně dojít ve fyzickém světě (ať už částečně či kompletně). Jak ukazuje projednávaný případ, všechna komunikace mezi pachatelem a obětí může probíhat výhradně s využitím elektronických prostředků a výlučně v online prostředí, aniž by pachatel navrhl nebo zorganizoval osobní setkání s nezletilcem (srov. čl. 23 Lanzarotské úmluvy, body 30–31 výše). V projednávaném případě skutečně komunikace mezi stěžovatelem a „Marleen12“ probíhala prostřednictvím soukromých zpráv v online chatovací místnosti, kde oba používali pseudonymy.

80. Kriminalizace určitého chování má sama o sobě omezený účinek, pokud neexistuje způsob, jak skutečného pachatele odhalit a postavit před soud. V této souvislosti Soud v minulosti judikoval, že pozitivní závazek smluvního státu podle čl. 8 Úmluvy chránit fyzickou a morální integritu jednotlivců může přesahovat k otázkám týkajícím se účinnosti trestního vyšetřování, a to i v případech, kdy problém netkví v trestní odpovědnosti zástupců státu (srov. rozsudek ze dne 2. 12. 2008, K. U. proti Finsku, č. 2872/02, bod 46, který se týkal toho, že se nepodařilo přimět poskytovatele služeb k tomu, aby odhalil totožnost osoby hledané pro zveřejnění neslušného inzerátu o nezletilci na internetové seznamovací stránce). Účinné trestní vyšetřování krom toho vyžaduje přijetí praktických a účinných kroků k odhalení a stíhání pachatelů (tamtéž, bod 49). Soud bere na vědomí, že v případech, kdy komunikace přes internet usnadňuje spáchání trestného činu, nebo kde všechno protiprávní jednání probíhá online, musí policie také využít online prostředky k vyšetřování a stíhání těchto trestných činů.

81. Soud má za to, že v kontextu, jako je ten v projednávaném případě, může být pro vnitrostátní orgány nemožné, aby po získání informace o potenciálně protiprávním jednání na webové stránce identifikovaly možné pachatele předtím, než zahájí utajovanou operaci, nebo aby tak učinily bez nepřiměřeného zásahu do práv osob nezapojených do vyšetřování, především práva na respektování soukromého života. V této souvislosti dodává, že na určitých stránkách, jako jsou například chatové místnosti, často provozovatelé nevyžadují po uživateli odhalení jejich skutečného nebo úplného jména. Krom toho mohou lidé změnit své uživatelské jméno, více než jedna osoba se může „skrývat“ za týmž uživatelským jménem a jedno uživatelské jméno může být postupně užíváno rozdílnými lidmi. Když k protiprávnímu jednání dochází prostřednictvím soukromých zpráv, byť v rámci jinak veřejné chatovací místnosti, třetí strana ho může jen těžko odhalit (a tedy nahlásit).

82. S ohledem na specifické okolnosti projednávaného případu Soud shledává, že vnitrostátní orgány měly dobré důvody pro zahájení utajované sledovací operace. Dostaly informaci naznačující, že rozličné osoby se na webové stránce www.armastusesaal.org potenciálně zapojují do sexuálního lákání nezletilých ve věku do 14 let, a měly povinnost tuto informaci prověřit. Soud nepovažuje za rozhodující, že v tomto stádiu neexistovalo objektivní podezření, že to byl konkrétně stěžovatel, kdo byl do trestné činnosti zapojen, či se chystal k jejímu spáchání (srov. Morari, cit. výše, body 36–37, kde vzal Soud v úvahu nejen skutečnost, že neexistovalo žádné předchozí podezření vůči stěžovateli, ale také způsob, jakým byla operace provedena). Soud přijímá, že policie měla objektivní podezření, které bylo specifické pro definovaný a omezený virtuální prostor (určitá chatovací místnost na konkrétní webové stránce), což bylo potvrzeno Okresním soudem v Harju a nebylo rozporováno stěžovatelem. Dále za skutkových okolností projednávaného případu považuje Soud za relevantní,

že podezření se týkalo trestné činnosti proti nezletilým, kteří s ohledem na svoji zranitelnou pozici nemusí být schopni pochopit, že se stali oběťmi a jednání nahlásit.

iii) Postup vnitrostátních orgánů během operace

83. Soud předně upozorňuje, že samotná skutečnost, že byla zahájena utajovaná operace, neznamená, že existoval záměr navést stěžovatele ke spáchání trestného činu, který by jinak nespáchal. Obdobné operace jsou ze své povahy naplánovány s cílem sběru informací a důkazů a zahrnují přijetí falešných totožností.

84. Zadruhé Soud zdůrazňuje, že postup policie – vytvoření uživatelského profilu v chatovací místnosti, přihlášení a chatování s dalšími osobami prostřednictvím soukromých zpráv – nepředstavoval sám o sobě protiprávní jednání, a policie ani nepředpokládala protiprávní jednání na straně osob, se kterými komunikovala (srov. např. se situací, kdy policista v utajení oslovil podezřelého se záměrem koupit nezákonné návykové látky; viz Volkov a Adamskiy, cit. výše, body 38–42; viz také rozhodnutí ze dne 10. 6. 2018, Kuzmickaja proti Litvě, č. 27968/03). Pokud jde o stěžovatelovu námitku (viz bod 37 výše), Soud neshledává, že by použití uživatelského jména „Marleen12“ představovalo nezákonné policejní navádění. Přestože se dá říct, že jméno odkazovalo na věk dotyčné osoby (jak poukázaly vnitrostátní soudy, stěžovatelovo vlastní uživatelské jméno „m41tln“ také odkazovalo na jeho věk, viz bod 16), v žádném případě to nevyzývalo ke komunikaci explicitně sexuální povahy.

85. Soud dále uvádí, že stěžovatel si mohl zcela svobodně zvolit, zda bude s „Marleen12“ komunikovat (prostřednictvím soukromých zpráv nebo ve veřejném chatu) a jaké zvolí téma k diskusi. Mohl se o tom také volně rozhodnout poté, co mu „Marleen12“ dne 8. 10. 2019 v rané fázi chatu sdělila, že jí je 12 let (viz bod 10 ...). Přesto se stěžovatel mezi 8. 10. 2019 a 8. 12. 2019 opakovaně zapojoval do chatů s „Marleen12“. Jak poznamenaly vnitrostátní soudy, byl to vždy stěžovatel, kdo chaty inicioval. Stejně to byl vždy stěžovatel, kdo v konverzacích mezi ním a „Marleen12“ navrhl témata explicitně sexuální povahy. Před vnitrostátními soudy ani v řízení před Soudem stěžovatel nenamítal ničeho k tomu, jak se chaty ve vztahu k probíraným tématům vyvíjely. Nevznesl námitky ani v tom smyslu, že by jej policista v utajení vybízel k probírání otázek vztahujících se k sexu.

86. Ve světle výše uvedené Soud shledává, že policista v utajení v průběhu operace setrval na vyžadovaném pasivním postoji a stěžovatel nebyl pod žádným výslovným, ani naznačeným tlakem spáchat trestný čin.

iv) Závěr

87. Soud má za to, že dostupný materiál umožňuje dospět k závěru, že použití utajovaného policisty v projednávaném případě nepředstavovalo policejní navádění ve smyslu definice stanovené judikaturou Soudu vztahující se k čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Následující použití důkazů získaných tímto utajovaným postupem v trestním řízení vedeném proti stěžovateli tudíž nepředstavuje porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

88. Ve vztahu ke stěžovateli námitce policejního navádění tudíž nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud

1. *Prohlašuje* jednomyslně stížnost za přijatelnou,
2. *Rozhoduje* šesti hlasy proti jednomu, že nedošlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

(...)

(zpracovali: JUDr. Ivo Kouřil a Mgr. Bc. Kamila Tokošová)

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
ČTVRTÁ SEKCE
21. 10. 2025
VĚC MORTENSEN PROTI DÁNSKU
(rozsudek ve věci Mortensen proti Dánsku, stížnost č. 16756/24)

Označení veřejně činné osoby za „nacistu“ na sociální síti z hlediska svobody projevu podle čl. 10 Úmluvy a podmínky pro uplatnění trestní odpovědnosti za takový projev na sociální síti

Dotčené články Úmluvy:

čl. 8

čl. 10

Odkazy na českou právní úpravu:

čl. 10 odst. 1, 2 Listiny základních práv a svobod

čl. 17 odst. 1, 2 Listiny základních práv a svobod

čl. 4 Listiny základních práv a svobod

§ 12 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

§ 184 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

§ 81 odst. 1 a 2 a § 82 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Klíčová slova:

hodnotový soud – internet – kritika a difamace – kritika a difamace – nezbytný v demokratické společnosti/přiměřenost/rovnováha mezi dotčenými zájmy – občanský projev ve veřejném zájmu – ochrana osobnosti – ochrana pověsti jiných – ochrana práv a svobod jiných – respektování soukromého života – skutkové tvrzení – spravedlivé zadostiučinění – svoboda rozšiřovat myšlenky – svoboda zastávat názory

Autorský komentář

Posuzované rozhodnutí se týká případu, jenž je vhodný k uveřejnění proto, že poukazuje na situaci, která se na sociálních sítích objevuje často (autor příspěvku uvede dehonestující skutečnosti o jiné, veřejně známé osobě). Pro takový případ nabízí určité vodítko, za jakých podmínek lze autora za projev na sociálních sítích, který jinou osobu dehonestuje, trestně postihnout např. za trestný čin pomluvy, a jak v takové situaci mají orgány činné v trestním řízení postupovat, resp. vyvarovat se toho, aby nedošlo k porušení práva na svobodu projevu podle čl. 10 Úmluvy.

Soud zejména posuzoval, z jakých důvodů soudy ve věci stěžovatele, jenž byl odsouzen za pomluvu, když o jiné veřejně činné osobě uvedl, že je „nacista“, pochybily. Vyjádřil se k tomu, že pokud je pronesen o jiném, jde o vysoce stigmatizující výrok, avšak, je-li takto pronesen, je hodnotovým soudem.

To má zásadní význam pro postup orgánů činných v trestním řízení, neboť pravdivost hodnotového soudu prokázat nelze (srov. bod 42 rozhodnutí). Proto je nezbytné, v případě, že je vedeno trestní stíhání autora, pro závěry o jeho trestní odpovědnosti vytvořit dostatečný skutkový základ, a to na základě objasnění kontextu učiněných výroků a odůvodnění poskytnutého autorem. Rovněž Soud zdůraznil (viz bod 47), že bylo nutné se zabývat kritérii týkajícími se důsledků zveřejnění, tzn. kolik

lidí si příspěvek přečetlo, jak dlouho byl veřejně dostupný a zda ho převzaly sdělovací prostředky nebo byl jiným způsobem široce sdílen, aby podle toho mohly být posouzeny všechny rozhodné skutečnosti.

Ve vztahu k posuzované věci Soud v bodě 45 naznačil, že se vnitrostátní soudy dostatečně nezabývaly tím, že osoba, již autor označil za „nacistu“, byla osobou veřejně činnou, u níž (podle naznačené předchozí judikatury Soudu) jsou meze přijatelné kritiky širší, neboť se takové osoby nevyhnutelně vystavují veřejné kontrole, a musí proto prokazovat obzvláště vysokou míru tolerance. Současně Soud v bodě 44 konstatoval, že je nutné ve smyslu čl. 10 odst. 2 Úmluvy respektovat situace, kdy jde o politický projev a kdy o otázky veřejného zájmu, v nichž mají orgány činné v trestním řízení velmi malý prostor pro uvážení. Je tedy třeba velmi pečlivě zvažovat, zda je třeba přistupovat k trestní represi, a to i s ohledem na míru trestního postihu, když existují jiné formy možné nápravy. Uvedené se dotýká důsledného zvažování uplatnění zásady subsidiarity trestní represe, případně *ultima ratio*, kterou se však vnitrostátní soudy nezabývaly.

Vhodné je k posuzovanému rozhodnutí shrnout, že jde o další z mnoha, v nichž Soud vyjádřil důraz na ochranu svobody projevu zajištěnou čl. 10 Úmluvy, která je v jeho judikatuře vykládána velmi široce, a v této věci ji rozšířil i na pojem „nacista“, u něhož zdůraznil jeho stigmatizující dopad, tedy negativní účinek na toho, kdo jím je označen, ale současně při závěru o tom, že jde o „hodnotový soud“, vyjádřil problematičnost trestní odpovědnosti za takový čin. Ze závěrů tohoto rozhodnutí tak plyne, že je třeba vždy vytvořit „dostatečný skutkový základ“, tzn. objasnit všechny rozhodné skutkové okolnosti, a navíc důkladně též posuzovat čin z hledisek zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

Jen pro úplnost lze připomenout, že na obdobné názorové linii rozhodoval i Ústavní soud, jenž v nálezu ze dne 11. 3. 2025, sp. zn. I. ÚS 1927/24 (šlo o trestný čin šíření poplašné zprávy podle § 357 odst. 1 tr. zákoníku), rovněž upřednostnil svobodu projevu ve smyslu čl. 17 odst. 1 Listiny základních práv a svobod s poukazem „...na trvalou potřebu zvýšené ochrany politických projevů bez ohledu na to, prostřednictvím jakých zákonných ustanovení jsou omezovány, tím spíše jde-li o nejzávažnější omezení prostřednictvím trestní represe...“ (bod 33 nálezu).

(JUDr. Milada Šámalová)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatel na sociální síti Twitter coby soukromá osoba zveřejnil příspěvek obsahující tvrzení, že R. P. „může být nacistou... zatímco [jiná osoba] byla zatčena za to, že nazvala policistu idiotem?“. R. P. byl obecně známý svými krajně pravicovými postoji a byl také zakladatelem a předsedou pravicové nacionalistické a protiislámské politické strany. Rovněž byl v květnu 2019 odsouzen za pomluvu, kdy představitele jiné politické strany nazval „nacistickou sviní“.

Stěžovatel byl v důsledku zveřejnění předmětného příspěvku rozsudkem okresního soudu uznán vinným z trestného činu pomluvy a byl mu uložen peněžitý trest v souhrnné výši 10 000 dánských korun (v přepočtu přibližně 32 800 Kč) a pro případ jeho nevykonání trest odnětí svobody v délce 10 dnů, a současně mu byla uložena povinnost k náhradě újmy ve výši 45 000 dánských korun (v přepočtu přibližně 145 700 Kč). Součástí argumentace stěžovatele před odvolacím soudem bylo tvrzení, že předmětný příspěvek byl učiněn na faktickém základu, neboť dotčený předseda politické strany zastával krajně pravicové názory podobné ideologii nacismu. Vrchní soud, jako soud odvolací, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, snížil však výši náhrady újmy na 30 000 dánských korun (přibližně 97 100 Kč).

Stěžovatel před Soudem namítal, že rozsudek dánského Vrchního soudu představoval porušení jeho práv podle čl. 10 Úmluvy spočívající v zásahu do svobody projevu. Opět argumentoval, že napadený příspěvek byl hodnotovým soudem založeným na dostatečném faktickém základu. Zároveň měl za to, že jeho tvrzení představovalo příspěvek do veřejné debaty, jelikož se týkalo tématu výkonu spravedlnosti v Dánsku.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 10 ÚMLUVY

19. Stěžovatel namítal, že rozsudek Vrchního soudu ze dne 5. 10. 2023 porušil jeho právo na svobodu projevu zaručené čl. 10 Úmluvy, který zní takto:

„1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společnostem.

2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti i odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.“

(...)

2. Posouzení Soudu

34. Mezi stranami nebylo sporné, že odsouzení stěžovatele představovalo zásah do jeho práva na svobodu projevu, že tento zásah byl „stanoven zákonem“, konkrétně čl. 267 trestního zákoníku (a § 26 zákona o odpovědnosti a náhradě škody), a že sledoval legitimní cíl ochrany pověsti nebo práv jiných osob, ve smyslu čl. 10 odst. 2 Úmluvy, a Soud se s tímto závěrem ztotožňuje. Podstatou věci tedy je, zda tento zásah byl „nezbytný v demokratické společnosti“.

a) Obecné zásady

35. Obecné zásady pro posouzení, zda byl zásah do výkonu svobody projevu nezbytný, byly vyloženy mimo jiné v rozsudku velkého senátu ze dne 7. 2. 2012, Von Hannover proti Německu (č. 2), č. 40660/08 a 60641/08, body 103–113; rozsudku velkého senátu ze dne 7. 2. 2012, Axel Springer AG proti Německu, č. 39954/08, body 89–95; rozsudku velkého senátu ze dne 20. 10. 2015, Pentikäinen proti Finsku, č. 11882/10, bod 87; a rozsudku velkého senátu ze dne 29. 3. 2016, Bédat proti Švýcarsku, č. 56925/08, bod 48.

36. Aby bylo možné posoudit oprávněnost napadeného výroku, je třeba rozlišovat mezi skutkovými tvrzeními a hodnotovými soudy, neboť zatímco existenci skutečností lze doložit, pravdivost hodnotových soudů prokázat nelze. Požadavek na prokázání pravdivosti hodnotového soudu je nesplnitelný a zasahuje do samotné svobody názoru, která je zásadní součástí práva zaručeného čl. 10. Kvalifikace výroku jako skutkového tvrzení nebo jako hodnotového soudu je záležitostí, která v první řadě spadá do prostoru pro uvážení vnitrostátních orgánů, zejména soudů. Nicméně i v případě, že výrok představuje hodnotový soud, musí existovat dostatečný skutkový základ, který jej podporuje, v opačném případě bude takový výrok nepřiměřený (viz např. rozsudek velkého senátu ze dne 17. 12. 2004, Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku, č. 49017/99, bod 76; a rozsudek ze dne 27. 2. 2001, Jerusalem proti Rakousku, č. 26958/95, bod 43).

37. Je-li Soud povolán přezkoumat nezbytnost zásahu v demokratické společnosti v zájmu „ochrany pověsti nebo práv jiných osob“, může být vyzván, aby posoudil, zda vnitrostátní orgány nastolily spravedlivou rovnováhu při ochraně dvou hodnot zaručených Úmluvou, které mohou být v určitých případech ve vzájemném střetu, a to na jedné straně svobody projevu chráněné čl. 10 a práva na respektování soukromého života zakotveného v čl. 8 na straně druhé. Nicméně, aby byl čl. 8 použitelný, musí útok na pověst osoby dosáhnout určité míry závažnosti a být proveden způsobem narušujícím výkon práva osoby na respektování soukromého života. Při poměrování práva na svobodu projevu s právem na respektování soukromého života zahrnují relevantní kritéria vymezená v judikatuře Soudu zejména: (a) přínos k debatě ve veřejném zájmu, (b) do jaké míry je dotčená osoba známa, (c) předmět zveřejnění, (d) předchozí chování dotčené osoby a (e) obsah, forma a důsledky zveřejnění. Při přezkumu stížnosti podané podle čl. 10 Soud rovněž zkoumá (f) způsob, jakým byly informace získány, a jejich pravdivost a (g) přísnost uloženého trestu (viz např. rozsudek ze dne 5. 11. 2020, Balaskas proti Řecku, č. 73087/17, body 37 a 38 a tam citovaná rozhodnutí). Pokud vnitrostátní orgány zvážily dotčené zájmy v souladu s kritérii stanovenými v judikatuře Soudu, jsou vyžadovány závažné důvody k tomu, aby Soud nahradil jejich posouzení svým vlastním (tamtéž, bod 39).

b) Použití obecných zásad na projednávanou věc

38. Soud konstatuje, že Vrchní soud vzal pro své právní východisko do úvahy příslušná ustanovení trestního zákoníku a případ posoudil ve světle kritérií uplatňovaných při konfliktu konkurujících si práv, konkrétně respektu k právu stěžovatele na svobodu projevu podle čl. 10 Úmluvy na straně jedné a právu R. P. na respektování jeho soukromého života podle čl. 8 Úmluvy na straně druhé.

39. Poté, co Vrchní soud kvalifikoval napadený výrok jako hodnotový soud, dospěl k závěru, že předložené důkazní materiály týkající se R. P., jeho jednání a chování, jakož i prezentace jeho příslušnosti, postojů a názorů, jak byly zachyceny v různých médiích, neposkytovaly dostatečný skutkový základ pro označení R. P. za nacistu. Dále Vrchní soud shledal, že v daném kontextu stěžovatelův příspěvek nebyl přínosem k veřejné debatě v otázce značného zájmu pro společnost.

40. Soud připomíná, že výraz „nacista“ automaticky neodůvodňuje odsouzení za pomluvu pouze proto, že je s ním spojeno zvláštního stigma. Obecně urážlivé výrazy „idiot“ a „fašista“ mohou být za určitých okolností považovány za přijatelnou kritiku. Dále platí, že nazvat někoho fašistou, nacistou nebo komunistou nelze samo o sobě ztotožňovat se skutkovým tvrzením o stranické příslušnosti této osoby (viz např. Balaskas proti Řecku, cit. výše, bod 54).

41. V projednávaném případě měl Vrchní soud za to, že sporný pojem „nacista“ má být klasifikován jako hodnotový soud. Soud nevidí důvod s tím nesouhlasit.

42. Ačkoliv pravdivost hodnotových soudů prokázat nelze, Soud může připustit, že použití vysoce stigmatizujícího výroku, jakým je označení určité osoby za nacistu, vyžaduje dostatečný skutkový základ. Vnitrostátní soudy mají v zásadě nejlepší předpoklady k tomu, aby na základě kontextu učiněných výroků a odůvodnění poskytnutého osobou, která výrok pronesla, posoudily, zda takový skutkový základ skutečně existuje. V projednávané věci však Vrchní soud neposkytl žádné odůvodnění svého závěru, že dostatečný skutkový základ neexistoval. Pouze uvedl, že poskytnuté informace týkající se R. P. a jeho jednání, chování, příslušnosti, postojů a názorů buď dostatečný skutkový základ nepředstavovaly, nebo nebyly dostatečně doloženy dalšími konkrétními údaji v podobě podkladových materiálů nebo obdobných zdrojů.

43. Soud není přesvědčen ani o závěru Vrchního soudu v tom smyslu, že příspěvek nepřispěl k otázce veřejného zájmu, nebo dokonce značného veřejného zájmu. Příspěvek se týkal výkonu spravedlnosti v Dánsku a mezi svobody projevu, nebo, přesněji řečeno, implicitní nespravedlnosti spočívající v tom,

že jedna osoba byla zatčena za urážku policisty tím, že jej nazvala idiotem, zatímco orgány, podle názoru stěžovatele, tolerovaly skutečnost, že R. P. mohl „říkat strašné věci o lidech pouze na základě jejich etnického původu“... Vzhledem k tomu, že R. P. byl znám tím, že testoval meze svobody projevu, nelze odkaz na jeho jednání považovat za irelevantní pro debatu, do níž se stěžovatel zapojil.

44. Soud připomíná, že podle čl. 10 odst. 2 Úmluvy existuje jen malý prostor pro omezení svobody projevu ve dvou oblastech, a to politického projevu a otázek veřejného zájmu. Proto je svobodě projevu obvykle poskytována vysoká míra ochrany, přičemž vnitrostátní orgány mají obzvláště úzký prostor pro uvážení, pokud se výroky týkají otázky veřejného zájmu. Určitá míra nepřátelskosti ani potenciální závažnost některých výroků nevylučují, aby jim byla vzhledem k existenci otázky veřejného zájmu poskytnuta vysoká míra ochrany (mezi mnoha jinými viz např. rozsudek velkého senátu ze dne 23. 4. 2015, *Morice proti Francii*, č. 29369/10, bod 125).

45. Za pozornost rovněž stojí, že Vrchní soud se nezabýval kritériem, „jak známá je dotčená osoba a jaké bylo předchozí jednání této osoby“. Soud v této souvislosti konstatuje, že ačkoli R. P. nebyl zvolen do Parlamentu, byl zakladatelem a lídrem pravicové nacionalistické a protiislámské politické strany s názvem *Stram Kurs* a v rozhodné době byl členem jak této, tak i jiné strany s názvem *Hard Line*. Byl dobře známou veřejnou osobou, neboť na sebe upoutal pozornost ve veřejné debatě v souvislosti se svými protiislámskými protesty a veřejnými vystoupeními, která v několika případech zahrnovala pálení Koránů, jakož i jiné projevy, jimiž vyjadřoval kritický postoj k přítomnosti zejména islámu v Dánsku ... Postoje a chování R. P. vyvolaly různé diskuse v několika tištěných a televizních zpravodajských médiích, jakož i mezi odborníky a historiky o tom, zda jej lze považovat za fašistu nebo nacistu. R. P. byl sám odsouzen za pomluvu poté, co během televizní debaty označil předsedu jiné politické strany za „nacistickou svini“. Rovněž byl dvakrát odsouzen za rasistické výroky.... Za těchto okolností není podle názoru Soudu pochyb o tom, že R. P. byl veřejně činnou osobou. Soud připomíná, že u veřejně činných osob jsou meze přijatelné kritiky širší, neboť se nevyhnutelně a vědomě vystavují veřejné kontrole, a musí proto prokazovat obzvláště vysokou míru tolerance (viz, mezi jinými, *Balaskas proti Řecku*, cit. výše, bod 47, a tam citovaná rozhodnutí).

46. Stěžovatel byl naopak soukromou osobou, která dotčený příspěvek zveřejnila na twitterovém účtu jiné soukromé osoby.

47. Vrchní soud se nezabýval kritérii týkajícími se důsledků zveřejnění. Není známo, kolik osob si příspěvek přečetlo ani jak dlouho zůstal veřejně dostupný. V této souvislosti strany před Soudem předložily rozporné odhady ..., které však nebyly potvrzeny. Vrchní soud však mohl vzít v úvahu, že šlo o příspěvek soukromé osoby na twitterovém účtu jiné soukromé osoby, že ani jedna z nich nebyla veřejnosti dobře známa a že nic nenasvědčuje tomu, že by příspěvek převzaly sdělovací prostředky nebo že by byl jiným způsobem široce sdílen.

48. Konečně, povaha a závažnost uložené sankce jsou faktory, které je třeba vzít v úvahu při posuzování přiměřenosti zásahu (tamtéž, bod 61, a tam citovaná rozhodnutí). V projednávané věci byl stěžovatel odsouzen k peněžitému trestu ve výši deseti denních sazeb po 1 000 DKK (což odpovídá přibližně 1 350 EUR) a pro případ jeho nevykonání k trestu odnětí svobody v délce 10 dnů. V tomto ohledu Soud připomíná, že ačkoli použití trestněprávního postihu ve věcech pomluvy není samo o sobě nepřiměřené, odsouzení v trestním řízení představuje závažný postih, a to s ohledem na existenci jiných prostředků, jak proti takovým výrokům zasáhnout nebo se proti nim bránit, zejména občanskoprávní cestou (tamtéž; viz také rozsudek ze dne 5. 12. 2017, *Frisk a Jensen proti Dánsku*, č. 19657/12, bod 77). Stěžovatel peněžitý trest zaplatil, a proto mu nikdy nehrozil výkon trestu odnětí svobody. Stěžovateli však bylo rovněž uloženo zaplatit R. P. náhradu újmy ve značné výši, a to 30 000 DKK (což odpovídá přibližně 4 000 EUR). S ohledem na tuto skutečnost má Soud za to, že kumulativní

trest ve výši přibližně 5 400 EUR byl nepřiměřeně přísný (srov. např. rozsudek ze dne 3. 7. 2025, Ludes a ostatní proti Francii, č. 40899/22 a 2 další, bod 117).

49. S ohledem na výše uvedené okolnosti má Soud za to, že vnitrostátní soudy neprovedly řádné poměření práva stěžovatele na svobodu projevu s právem R. P. na respektování jeho soukromého života v souladu s kritérii stanovenými v judikatuře Soudu a že dotčený zásah nebyl nezbytný v demokratické společnosti.

50. Z toho vyplývá, že došlo k porušení čl. 10 Úmluvy.

(...)

VÝROK

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *Prohlašuje* stížnost za přijatelnou;

2. *Rozhoduje*, že došlo k porušení čl. 10 Úmluvy;

3. *Rozhoduje*,

a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli do tří měsíců ode dne, kdy se rozsudek stane konečným podle čl. 44 odst. 2 Úmluvy, následující částky, které budou převedeny na měnu žalovaného státu podle kurzu platného ke dni zaplacení:

i) 5 400 EUR (pět tisíc čtyři sta eur), plus případnou daň, která může být splatná, z titulu majetkové škody;

ii) 4 000 EUR (čtyři tisíce eur), plus případnou daň, která může být splatná, z titulu nemajetkové újmy;

iii) 10 000 EUR (deset tisíc eur), plus případnou daň, která může být splatná, z titulu nákladů řízení;

(...)

(zpracovaly: Mgr. Alena Grüter a JUDr. Milada Šámalová)